

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра цифрових технологій фінансових операцій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Облік готової продукції та її реалізації у ТОВ
«Чорноморська іграшка»»**

**Здобувачки Коломієць Л.М.
2 курсу 2 роки 22 групи**

Керівник доц. Євтушевська О.О.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”14“ червня 2023 р., протокол №18.

Завідувачка кафедри цифрових технологій фінансових операцій

_____ проф. Ткачук Г.О.

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет *економіки бізнесу і контролю*

Кафедра *цифрових технологій фінансових операцій*

Ступінь вищої освіти *“бакалавр”*

Спеціальність *071 “Облік і оподаткування”*

Освітня програма *“Облік і аудит”*

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Зав. кафедри
цифрових технологій
фінансових операцій**

“ ___ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Коломієць Людмилі Миколаївні

---

1. Тема роботи: ***«Облік готової продукції та її реалізації у ТОВ «Чорноморська іграшка»***

Затверджена наказом ОНТУ від 07 квітня 2023 р. наказ № 139-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***14 червня 2023 р.***

3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2019-2020р.р.***

---

4. Перелік питань, які потрібно розробити: ***Теоретичні основи обліку об'єкту дослідження. Техніко-економічна характеристика діяльності підприємства за 2019-2020 роки. Особливості організація бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.***

---

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) –

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15 лютого 2023 р.

Керівник _____ доц. Євтушевська О.О.

Завдання прийняв до виконання _____ Коломієць Л.М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	15.02.23 - 20.04.23	
2. Техніко-економічна характеристика діяльності підприємства	21.04.23 - 15.05.23	
3. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому	16.05.23 - 05.06.23	
4. Оформлення кваліфікаційної роботи	06.06.23 - 13.06.23	

Здобувач-дипломник _____ Коломієць Л.М.

Керівник роботи _____ доц. Євтушевська О.О.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник Коломієць Л.М. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «*Облік готової продукції та її реалізації у ТОВ «Чорноморська іграшка»*»

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, здійснено короткий опис дослідженої літератури, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, теоретичне та практичне значення одержаних здобувачкою результатів.

У першому розділі кваліфікаційної роботи на основі вивчення законів, національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, економічної літератури вітчизняних й зарубіжних вчених розкривається економічна сутність, склад і характеристика готової продукції та її реалізації.

Другий розділ дає повну інформацію про фінансово-економічний стан даного підприємства та фактори які впливають на нього, а також аналіз показників звітного періоду порівняно з попереднім, зокрема аналіз показників готової продукції підприємства.

Стан бухгалтерського та податкового обліку готової продукції на підприємстві відображений у третьому розділі. Саме в ньому характеризується конкретні положення облікової політики, організація бухгалтерського обліку, укладання звітності відповідно до П(С)БО, кореспондуючі рахунки обліку готової продукції, шляхи та управлінські рішення щодо удосконалення обліку готової продукції та її реалізації.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 79

таблиць – 32

рисуноків – 10

додатки – 1

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1. Теоретичні основи обліку виробництва та реалізації готової продукції на підприємстві.....	10
1.1. Характеристика готової продукції підприємства, показників її обсягу та оцінки.....	10
1.2. Нормативно-правове забезпечення та задачі обліку готової продукції..	17
1.3. Методологія бухгалтерського, фінансового обліку готової продукції...	19
1.4. Відображення в податковому обліку операцій з виготовлення та реалізації продукції.....	24
Висновки до першого розділу.....	29
2. Фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «Чорноморська іграшка».....	32
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.....	32
2.2 Аналіз виробництва і реалізації продукції.....	36
2.3. Аналіз фінансових результатів підприємства.....	41
2.4. Загальний аналіз фінансового стану підприємства.....	47
Висновки до другого розділу.....	54
3. Стан бухгалтерського та податкового обліку готової продукції та її реалізації у ТОВ «Чорноморська іграшка».....	57
3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського та податкового обліку на підприємстві.....	57
3.2. Організація обліку готової продукції у ТОВ «Чорноморська іграшка»	60
3.3. Шляхи вдосконалення обліку руху готової продукції та її реалізації...	70
Висновки до третього розділу.....	73
Висновки та пропозиції.....	76
Список використаних джерел.....	80
Додатки.....	84

ВСТУП

Складність управління економікою підприємств в умовах нестабільного економічного та екологічного середовища, в якому вони функціонують, потребує своєчасний облік виробничо-господарської діяльності, особливо процес виробництва та реалізація готової продукції, що являються основними економічними категоріями відповідно вимогам сучасності. Будь-яка продукція проходить декілька етапів, починаючи з виробництва та закінчуючи реалізацією її на ринку. Актуальність кваліфікаційної роботи обумовлюється тим, що випуск та реалізація готової продукції на підприємствах є найбільш важливою ділянкою бухгалтерського обліку. Саме продукція, яку реалізує підприємство являється головним джерелом отримання прибутків, що є основною метою його діяльності. Також, основною задачею підприємств є найбільш повне забезпечення попиту населення високоякісною продукцією. Темпи зростання обсягу виробленої продукції, підвищення її якості безпосередньо впливають на величину витрат, прибуток і рентабельність підприємства.

Здобувачка	Коломієць Л.М.			КРБ.ЦТФО.139-03.4.4			
				Текстова частина	Стад		Стор.
						6	79
Керівник	Євтушевська О.О.				ОНТУ		
Зав.каф.	Ткачук Г.О.						

Поліпшення організації обліку готової продукції є основним способом досягнення соціальної та економічної ефективності діяльності підприємства.

Діяльність будь-якого підприємства спрямована на отримання максимального прибутку. Для підприємства харчової промисловості поставлена мета, досягається за допомогою оптимального випуску та реалізації готової продукції, товарів робіт та послуг.

Проблемні питання організації обліку готової продукції найбільш ґрунтовно розглянуто в працях таких вітчизняних вчених, як Ф.Ф. Бутинця, А.М. Герасимовича, С.Ф. Голова, В.І. Єфименка, І.В. Жиглей, М.В. Кужельного, В.Г. Линника, В.М. Мурашка, В.М. Пархоменка, І.І. Пилипенка, Л.К. Сук, В.Я. Савченка, В.В. Сопка, І.Є. Глушкова, В.Я. Кожинів, О.О. Саввон, Є.Ю. Шара, Н.П.Мешков, О.В. Маркус, Н.М. Ткаченко, Д.О. Жернова, В.А. Вороніна, В.В. Черниш, М. І. Должанський, А. М. Должанський, В.М. Глібко, О.В. Зінкевич, С.О. Левицька, М.М. Мосійчук, І. Нагавичко, О.Б.Немкович та інші. Їх дослідження ґрунтуються на засадах ринкових відносин. Перед вітчизняними фахівцями постає проблема щодо доцільності запровадження та визначення межі адаптації рекомендацій закордонних вчених до економіко-правового середовища України. Зазначимо, що ряд важливих проблем обліку готової продукції ще й досі залишилися не дослідженими.

У сучасній діяльності підприємств питання щодо готової продукції та її реалізації є актуальними, а також в економічній науці, питанні обліку, економічного аналізу та аудиту, що й обумовило вибір мети роботи та напрями дослідження.

Мета дослідження кваліфікаційної роботи полягає в аналізі та систематизації економічної наукової та навчальної літератури стосовно питань економічної сутності, складу та класифікації, методології обліку та аналізу готової продукції та її реалізації промислового підприємства.

Досягнення поставленої мети обумовлене вирішенням таких *завдань*:

– узагальнити дефініції категорії «готова продукція» та систематизувати досвід вітчизняних та зарубіжних вчених щодо питань організації їх обліку;

- вивчення методологічних аспектів бухгалтерського, фінансового, управлінського та податкового обліку готової продукції підприємства;
- вивчення сучасних методик проведення аналізу готової продукції підприємства та проведення фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ «Чорноморська іграшка» з поглибленим аналізом фінансових результатів;
- вивчення особливостей організації обліку готової продукції у ТОВ «Чорноморська іграшка» та їх шляхи удосконалення.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес обліку готової продукції та її реалізації.

Предметом дослідження є система обліку, та аналізу готової продукції та її реалізації виробничого підприємства ТОВ «Чорноморська іграшка».

Методологічною основою кваліфікаційної роботи є наукові методи, що спираються на вимоги об'єктивного і всебічного аналізу обліку готової продукції на підприємстві.

Методи дослідження. Під час написання роботи нами були використані такі методи наукового дослідження: порівняння – для визначення відмінностей та спільних рис явищ, які досліджуються; групування – для визначення концептуальних ознак об'єкта дослідження; синтезу та аналізу – задля деталізації об'єкта дослідження, шляхом його складання на частини; монографічний метод – задля більш детального вивчення об'єкта дослідження; розрахунковий – задля розрахунку майбутніх економічних ефектів; середніх і відносних величин – для визначення рівня ефективності досліджуваних процесів.

Інформаційно-нормативною базою є законодавчо-нормативна база, яка регламентує діяльність підприємств, навчальні посібники, підручники, монографії, статті провідних вчених матеріали періодичних видань, фінансова звітність ТОВ «Чорноморська іграшка».

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на науковій конференції здобувачів вищої освіти 28-30 березня 2023 року, на V

Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 30 – 31 травня 2023 р.

Публікації. Результати дослідження опубліковано у Збірнику тез доповідей наукової конференції здобувачів вищої освіти 28-30 березня 2023 року, у Збірнику тез доповідей V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 30 – 31 травня 2023 р. загальним обсягом 0,31 друк. арк.

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи становить 79 стор., містить 32 таблиці, 10 рисунків, список використаних джерел з 30 найменувань.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Характеристика готової продукції підприємства, показників її обсягу та оцінки

Багато вітчизняних економістів готову продукцію тлумачать, як продукція, котра повністю завершена обробкою на конкретному підприємстві, пройшла усі стадії технічного випробовування, приймання, укомплектування, відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає стандартам або затвердженим технічним умовам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад чи передана замовнику [15].

Визначення дефініції «готова продукція» досліджувало багато вітчизняних вчених, такі як Ф.Ф. Бутинець, І.Є. Глушков, Д.О. Жернова, В.Я. Кожин, Н.П. Мешков, Н.М. Ткаченко, О.В. Маркус, О.О. Саввон, Є.Ю. Шара та інші (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Визначення дефініції «готова продукція» різними вченими

№ з/п	Джерело/автор	Визначення
1.	П(С)БО 9 «Запаси»[13]	Готова продукція належить до запасів. Готовою продукцією вважаються конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику
2.	Чебанова Н.В., Єфіменко Т.І. [60, с. 369]	Готова продукція – продукція, яка закінчила в обробці, пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічними умовами і стандартами.
3.	Бутинець Ф.Ф. [24, с. 324]	Готова продукція – повністю завершена обробкою, укомплектована, яка пройшла необхідні випробування (перевірки). Це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції.
4.	Глібко В.М. та Бушан О.П. [29, с. 112]	Готова продукція – це матеріальний результат виробничої діяльності підприємства, коли запаси набувають нової якості. Крім випуску речової продукції, підприємство може виконувати роботи для інших підприємств або надавати послуги. На відміну від тієї, яка в обліку зазначається як готова продукція, цей вид продукції називають «виконані роботи і послуги». Отже, продукція підприємства складається з готової продукції та виконаних робіт і послуг.

№ з/п	Джерело/автор	Визначення
5.	Хом'як Р.Л. [58, с. 144]	Готова продукція промислового виробництва – конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на цьому підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику.
6.	Шваб Л.І. [62, с. 23]	Готова продукція – це запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками й відповідають технічним умовам і стандартам.
7.	Ткаченко Н.М. [55, с. 671]	Готова продукція – це продукція (виріб, напівфабрикат, робота, послуга), що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад.
8.	Г. П. Журавель, П. Я. Хомин [32]	Готовою продукцією є така, яка повністю пройшла передбачені технологією виробництва стадії і процеси, оприбуткована на склад, або прийнята замовником

Слід відзначити, що до визначення дефініції «готова продукція» згідно наукових дослідженнях Бутинця Ф.Ф. схиляються і автори Вороніна В.А., Черниш В.В. та Сопко В.В. З вищенаведених дефініцій, на наш погляд, визначення Ткаченко Н. М. є більш узагальнене і відкриває суть поняття «готова продукція» .

Господарські бухгалтерські операції, пов'язані зі змінами готової продукції, записуються на активному рахунку 26 «Готова продукція». Таким чином, в дебеті відображається оприбуткування готової продукції з цеху приватного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або нормативною вартістю, а за кредитом – списання виробничої собівартості готової продукції.

Жернова Д.О. вважає, що готова продукція це повністю завершений продукт, який готовий до передачі на склад або до вибуття на сторону [23].

Також слід відмітити, що обґрунтовуючи суть готової продукції, Ф. Ф. Бутинець вводить поняття «і придатна для споживання» [16].

До цього трактування М. І. Должанський та А. М. Должанський додають, що «готова продукція може мати, а може не мати кількісні та якісні

характеристики, але завжди продукція має вартісну характеристику [25]. Усі елементи виробничого процесу – сировина, матеріали, які перебувають на різних стадіях технологічного процесу, утворюють незавершене виробництво та формують вид виробничого запасу». [21].

Якщо технічними умовами передбачено реалізацію продукції у присутності представника замовника, то вироби вважаються готовими після того, як вони прийняті представниками замовника й оформлені актом приймання. Готова продукція, що підлягає передачі замовнику, але не оформлена актом передачі та не передана на склад, враховуватиметься в складі незавершеного виробництва.

Головна задача підприємств харчової промисловості – якнайбільш повне забезпечення попиту населення якісною продукцією та отримання прибутку. Темпи зростання обсягу виробленої продукції, підвищення її якості безпосередньо впливають на величину витрат, прибуток і рентабельність підприємства.

Таким чином, продукція підприємства може складатися з готової продукції та виконаних робіт та послуг.

Взаємозв'язок між виробництвом, залишками і реалізацією продукції відображений на рис. 1.1.

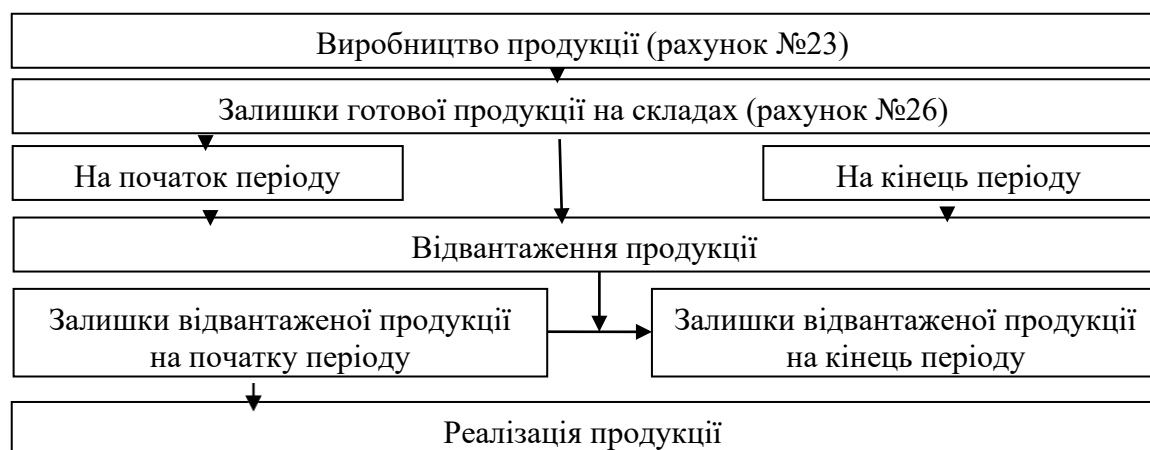

Рис. 1.1. Взаємозв'язок між виробництвом, залишками і реалізацією продукції

Реалізованою продукцією підприємства вважається продукція (товари, роботи, послуги, за яку покупцеві (замовникові) пред'явлені розрахункові документи, а підприємство-продавець одержало плату або авансові платежі.

Процес реалізації готової продукції складається з послідовних етапів та цілком протилежний процесу придбання товарно-матеріальних цінностей підприємством (рис. 1.2).

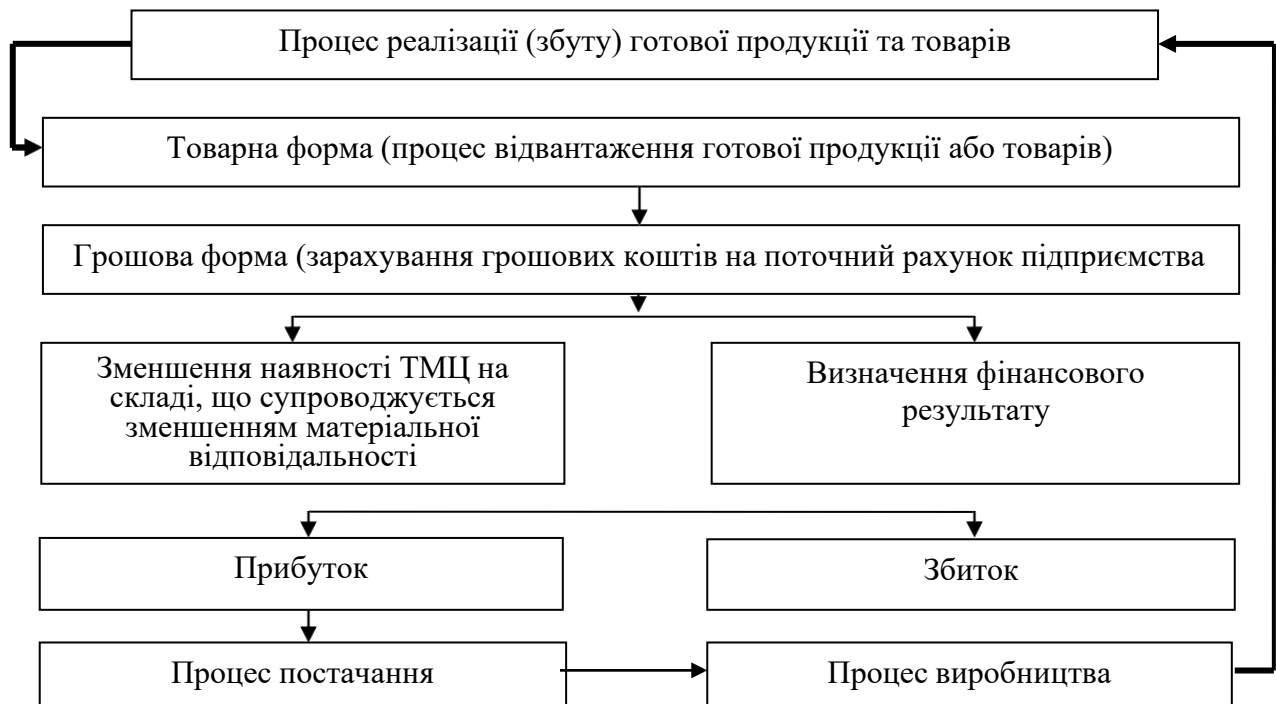

Рис. 1.2. Алгоритм процесу реалізації в системі фінансово-господарської діяльності підприємства

Якщо покупець (замовник) за умовами договору одержує продукцію безпосередньо на підприємстві-виготовлювачі, то така продукція вважається реалізованою після видачі і відповідного оформлення документами та пред'явлення покупцеві-замовникові розрахункових документів.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається в разі наявності таких умов, як: покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив); підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами); сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена; є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення

економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Дохід не визнається, якщо здійснюється обмін продукцією (товарами, роботами, послугами та іншими активами), які є подібними за призначенням та мають однакову справедливую вартість.

При організації обміну продукції основним методом є визначення її характеру. Згідно з цією ознакою продукцію групують за формою, ступенем готовності і технологічною складністю, які зображені на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Класифікація готової продукції за її характером

За технологічною складністю продукцію поділяють на просту та складну. При цьому вона може бути основною, побічною або супутньою. За технічними та іншими характеристиками побічна і супутня продукція майже не відрізняється від основної, тому їх кількісні та якісні параметри визначають аналогічно основній продукції.

Супутня продукція - це продукція, отримана в одному технологічному циклі (процесі) одночасно з основною. За якістю вона відповідає стандартам і призначена для подальшої обробки або відпуску споживачам. Супутня продукція як вихідний елемент виробничого процесу має якісні та кількісні параметри, які повинні одержати вартісну характеристику.

Побічна продукція - це продукція, яка не є остаточним економічним результатом виробництва, вона являє собою особливий (конкретний) вид продукції, яка іноді утворюється в комплексних виробництвах при виробництві основної і, на відміну від супутньої, не потребує додаткових витрат.

У поточному обліку продукція групується за укрупненими позиціями: вироби основного виробництва; товари широкого вжитку, вироблені з відходів; запасні частини; виконані роботи та надані послуги.

Одним із основних завдань цінового обігу готової продукції є проведення різної продукції промисловості до єдиного вираження: ціновий показник дає можливість зробити підсумок різної продукції як одиничних виробничих одиниць, так і промисловості в цілому. В отриманні одного підсумку по різних видах продукції і полягає основне завдання оцінки продукції.

У бухгалтерському обліку готова продукція повинна оцінюватися відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю [6]. Але, оскільки вартість продукції може бути визначена лише після збирання всіх витрат та калькулювання її фактичної собівартості, постає потреба в щоденному обліку наявності та руху готової продукції для визначення її вартісних характеристик. При визначенні первісної вартості продукції (робіт, послуг) також керуються П(С)БО 16 «Витрати» [8].

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» оцінку запасів (матеріалів, МШП, незавершеного виробництва, напівфабрикатів, готової продукції, товарів тощо) за їх окремими видами слід розглянути на наступних етапах їх руху:

- при надходженні запасів;
- при вибутті запасів;
- на дату складання звітності.

Первісна вартість запасів визначається в залежності від способу їх надходження. Запаси можуть надходити на підприємство в результаті:

- платежі по договорам комісії, агентським узгодженням і іншим аналогічним договором на користь комітента і принципалу;

- витрати, які відображаються зменшенням власного у відповідності з Положенням (стандартами) бухгалтерського обліку;
- інші зменшення активів або збільшення зобов'язань, якщо порушені обов'язкові умови достовірності оцінки витрат.

Порядок формування первісної вартості готової продукції наведено на рис.1.4.

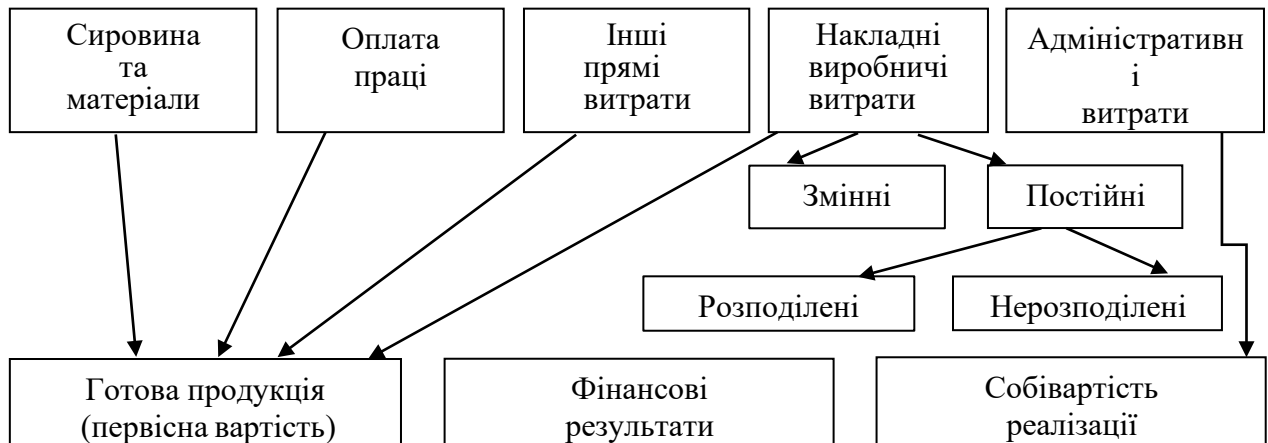

Рис. 1.4. Порядок формування первісної вартості готової продукції

Оцінка готової продукції при її реалізації залежить від сформованої облікової політики підприємства в частині оцінки запасів при їх вибутті.

При цьому можуть застосовуватись методи, передбачені П(С)БО 9 "Запаси" (рис 1.5).

Рис. 1.5. Оцінка готової продукції в бухгалтерському обліку

При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою, – первісна вартість, та оцінка, що визначається за домовленістю сторін .

У системі бухгалтерського обліку готова продукція відображається за видами і сортами, а також за ознакою місцезнаходження, тобто: готова продукція на складах; товари відвантажені; товари, що перебувають на відповідальному зберіганні.

Щомісяця звіряють дані облікових реєстрів з даними книги залишків готової продукції.

1.2. Нормативно-правове забезпечення та задачі обліку готової продукції

Облік готової продукції та її аудит не можуть бути ефективними без належного, правильного її нормативного регулювання. Метою дослідження нормативного регулювання є оцінка та критичний аналіз стану нормативно-правового забезпечення обліку для його покращення та пристосування до умов господарювання конкретного господарства, виду економічної діяльності.

Нормативно-правові документи щодо обліку та фінансової звітності групують у відповідності до таких рівнів: міжнародні або континентальні нормативні документи обліку і звітності (Міжнародні стандарти фінансової звітності, Директиви Європейського Союзу); загальнодержавні (нормативно-правові акти Президента, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів); загально-облікові документи (акти Міністерства, Державного комітету статистики України, Національного Банку України, Державного казначейства, Державної фіскальної служби та інші); галузеві або відомчі (акти профільних міністерств та відомств України). Даний рівень є найслабшою складовою у нормативному регулюванні обліку та аудиту; внутрішньогосподарські або внутрішньо фірмові.

Нормативно-правове забезпечення та регулювання обліку готової продукції здійснюється у відповідності до чинного законодавства за допомогою законодавчих документів, які наведені у таблиці 1.2. (Додаток А).

Існують явища, які мають значний вплив на створення та функціонування нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні: економічне становище в країні; податкова політика; національні особливості; користувачі та завдання, що вони перед собою зазначають; юридичне становище; взаємовідносин з іншими країнами.

Основні задачі обліку щодо готової продукції є:

- правильне та економічно обґрунтоване розмежування затрат за основним виробництвом, та за культурами, групами та видами тварин та культур;

- отримання необхідної інформації за основними статтями витрат;

- вчасне та повне оприбуткування продукції з місць виробництва;

- систематизація та узагальнення даних для розрахунку собівартості продукції;

- надання необхідних інформативних даних про витрати за підрозділами

- товариства для контролю за виконанням поставлених завдань;

- своєчасне оформлення господарських операцій, пов'язаних із отриманням, збереженням та витрачанням продукції, первинною документацією;

- отримання на будь-яку дату правдивих даних про кількість готової продукції у місцях збереження та виробничих підрозділах;

- послідовний контроль, доречне виявлення запасів продукції, що не використана підприємством та яку можна реалізувати для мобілізації внутрішніх резервів;

- формування та подання фінансової звітності контролюючим органам.

Отже, нормативно-правове регулювання обліку, яке діє відповідно, є особливо важливим аспектом ефективної організації обліку та аудиту на будь-якому підприємстві. Без регулювання, яке працює неналежно господарство

приречене на вагомі штрафи та банкрутство. У нашій країні існують правові засади нормативно-правової системи забезпечення бухгалтерського обліку, що дають змогу підприємству індивідуально вирішувати питання з приводу його ведення, також створена відповідна база для обчислення показників економічного розвитку за системою національних рахунків та загалом пришвидшили облік до міжнародної діяльності.

Майбутні дослідження варто проводити в напрямку детального вивчення та критичного оцінювання кожного із перелічених актів правового забезпечення обліку, з метою конкретизації назв, змісту, форм, застосування вітчизняного та іноземного досвіду, зменшення суперечностей, розбіжностей та незрозумілих до тлумачення термінів.

1.3. Методологія бухгалтерського, фінансового обліку готової продукції

Згідно з вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» кожна господарська операція, що відображається на рахунках бухгалтерського обліку має ґрунтуватися на даних первинного документа.

Облік готової продукції на будь-якому підприємстві повинен дотримуватися основних принципів бухгалтерського обліку, які закладені в цьому Законі.

Готова продукція на промисловому підприємстві проходить такі операції:

- випуск продукції з виробництва і здача її на склади;
- зберігання продукції на складах підприємства;
- відпуск продукції на місці одnogороднім і відправка (відвантаження) іногороднім покупцям;
- відпуск продукції для внутрішніх потреб основних цехів, для збуту продукції (наприклад, тара власного виробництва) та ін.;
- реалізація продукції (одержання грошей від покупців за відпущену продукцію).

Випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформлюється

накладними відомостями, приймально-здавальними документами, актами приймання, в яких вказується дата, шифр цеху і складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниці виміру, кількість, ціна за одиницю. Кількість виробів, що оприбутковуються на склад, їх вага та обсяг вимірюється, підраховується і при необхідності зважується. Накладну виписує у двох примірниках підрозділ-здавальник (цех). На обох примірниках накладних мають бути два підписи: начальника цеху готової продукції та начальника складу готової продукції.

На підставі одного з примірників накладної, що залишається на складі готової продукції, начальник складу чи відповідальна особа заповнює картку складського обліку. У ній роблять запис про оприбуткування готової продукції, що надійшла на склад, і разом з матеріальним звітом передають до бухгалтерії. В картці або книзі визначаються назва продукції, її номенклатурний номер, одиниця виміру, розмір, марка, ціна за одиницю.

Залежно від виду випуск готової продукції з виробництва підприємство оформляє та відображає в обліку по-різному. Якщо готова продукція має речовий характер (виріб), то її передають на склад. На підставі первинних документів у бухгалтерському обліку роблять запис, поданий на рис. 1.6.

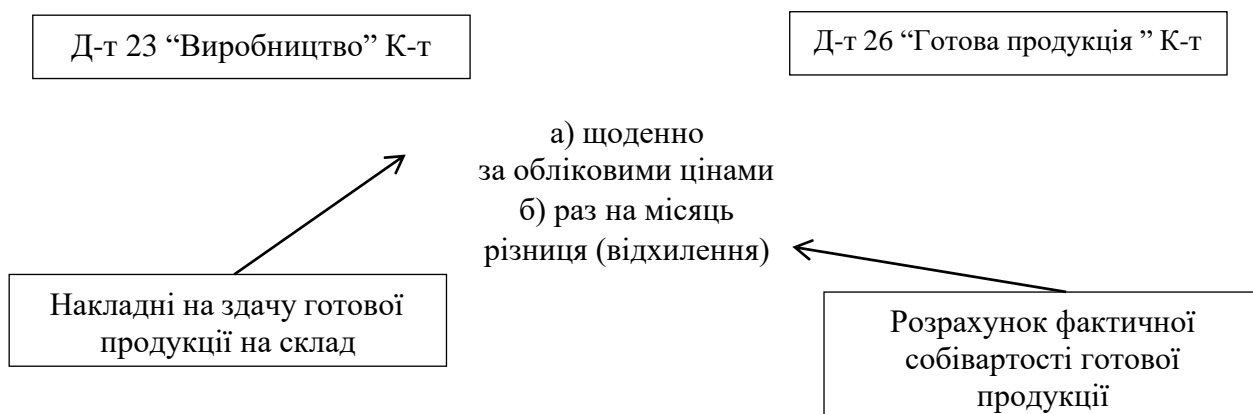

Рис. 1.6. Облік випуску готової продукції, що здається на склад і має кількісні та якісні характеристик

Якщо продукція не має натуральних параметрів – робота (ремонт) або послуга (транспортні послуги), – то в бухгалтерському обліку випуск рівнозначний передачі продукції замовнику, і тому факт випуску

відображається в бухгалтерському обліку таким чином, як показано на рис.1.7.

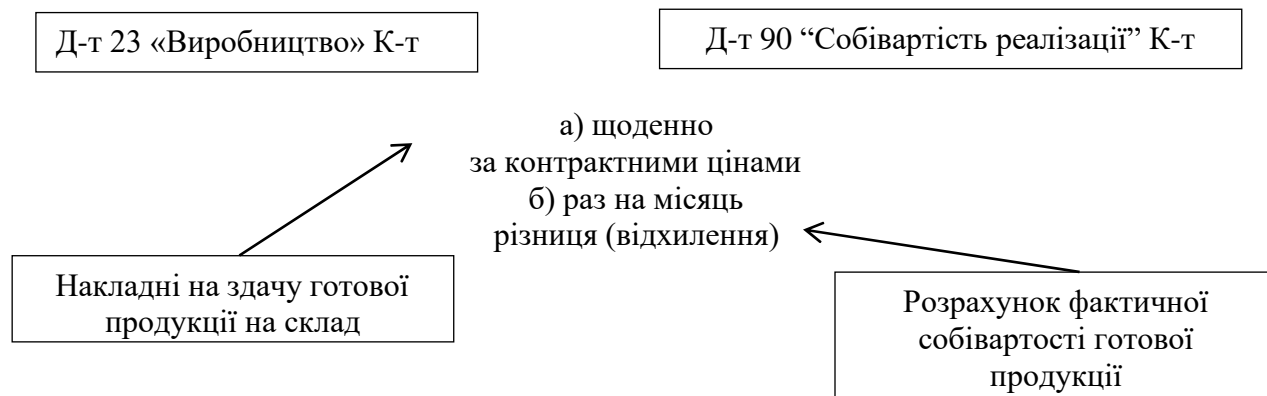

Рис. 1.7. Облік випуску готової продукції, що не здається на склад і не має кількісних та якісних характеристик

На складі готова продукція обліковується в кількісному виразі за її видами на Картках або в Книгах складського обліку. В Картці або Книзі визначаються назва продукції, її номенклатурний номер, одиниця виміру, розмір, марка, ціна за одиницю. Облік готової продукції на складі ведеться в міру її надходження на склад або відпуску зі складу. В Картках або Книгах складського обліку робляться записи про надходження та відпуск готової продукції і щоденно виводяться її залишки [33].

На підставі здавальних накладних, що виписуються у двох примірниках, складається Відомість випуску продукції. Оцінка у звітному періоді може здійснюватися за виробничою собівартістю і за методом оцінки вибуття запасів при реалізації з деяким відхиленням від виробничої собівартості. Наприкінці місяця обов'язковою умовою є облік готової продукції за виробничою собівартістю (визначається за даними аналітичного обліку витрат на виробництво). На складі в облікових регістрах готова продукція обліковується у кількісному вираженні.

Облік у кількісному вигляді готової продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований двома способами:

1) в сортових картках складського обліку, при якому в бухгалтерії складають або обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

2) безкартковим способом, кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва і руху готових виробів у розрізі складів

та інших місць зберігання.

Синтетичний облік забезпечує контроль за виконанням планів на найважливіших ділянках господарської діяльності й дає узагальнюючі показники, необхідні для складання звітності й аналізу роботи підприємства. Аналітичний облік забезпечує дані, необхідні для оперативного керівництва кожною ділянкою господарської діяльності.

Синтетичний облік наявності і руху готової продукції за фактичною собівартістю ведеться на активному рахунку 26 «Готова продукція». Оприбуткування випущеної з виробництва продукції відображається по дебету рахунка 26 «Готова продукція» і кредиту рахунка 23 «Виробництво». Виконані і здані за актами замовникам роботи списуються з кредиту рахунка 23 «Виробництво» на дебет рахунка 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг».

Відпуск готової продукції покупцям оформляється накладною на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. № М-20), яка є підставою для списання готової продукції підприємством-виробником, що здійснило її відпуск, для оприбуткування її підприємством-одержувачем та для дозволу на вивезення її з території підприємства-постачальника.

У накладній зазначаються назва, номенклатурний номер, одиниця виміру, кількість, ціна кожного виду і сорту продукції, що відпускається.

За потреби (при значній кількості назв, видів готової продукції, що відпускається) накладна за формою № 20 складається як обов'язковий додаток до товарно-транспортної накладної (ф. № І-ТН). Якщо дані про готову продукцію, яка відпускається і вивозиться автотранспортом на сторону, вміщуються у товарно-транспортній накладній, то накладна за формою № М-20 не складається.

Типові господарські операції з руху готової продукції відображено в табл.1.3.

Для проведення розрахунків з покупцем постачальник виписує рахунок-фактуру та інші розрахунково-платіжні документи, що підтверджують факт передачі (відпуску) матеріальних цінностей і їх оплату з зазначенням суми

ПДВ. При надходженні виготовленої продукції із підрозділів основного і допоміжного виробництва на склад підприємства оформляється «Прибутковий ордер». Вказаний документ складається у двох екземплярах.

Таблиця 1.3 – Відображення операцій з руху готової продукції та реалізації в бухгалтерському обліку

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Оприбутковано на склад готову продукцію	26 «Готова продукція»	23 «Виробництво»
2	Відображено в складі готової продукції напівфабрикати власного виробництва, призначені для реалізації на сторону	26 «Готова продукція»	25 «Напівфабрикати»
3	Отримано готову продукцію в результаті здійснення спільної діяльності	26 «Готова продукція»	37 «Розрахунки з різними дебіторами»
4	Відображено суму дооцінки готової продукції	26 «Готова продукція»	423 «Дооцінка активів»
5	Виявлено при інвентаризації лишки готової продукції	26 "Готова продукція"	719 «Інші доходи від операційної діяльності»
6	Оприбутковано матеріали як готову продукцію, призначену для власних потреб	20 «Виробничі запаси»	26 «Готова продукція»
7	Оприбутковано МШП як готову продукцію, призначену для власних потреб	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	26 «Готова продукція»
8	Використано готову продукцію для внутрішніх потреб цехів	23 «Виробництво»	26 «Готова продукція»
9	Виявлено при інвентаризації недостачу готової продукції, яку віднесено на винну особу	372 «Розрахунки з підзвітними особами»	26 «Готова продукція»
10	Відображено вартість готової продукції, переданої у спільну діяльність	791 «Результат основної діяльності»	26 «Готова продукція»
11	Списано на фінансові результати первісну вартість готової продукції	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	26 «Готова продукція»
12	Використано готову продукцію для виробничо-господарських потреб	791 «Результат основної діяльності»	26 «Готова продукція»
13	Відображено суму витрат від знецінення запасів, псування цінностей; списано готову продукцію, непридатну для продажу; проведено уцінку готової продукції, яка втратила свої первісні якості	808 «Витрати товарів»	26 «Готова продукція»
14	Відображено суму витрат від знецінення запасів, псування цінностей; списано готову продукцію, непридатну для продажу; проведено уцінку готової продукції, яка втратила свої первісні якості	84 «Інші операційні витрати»	26 «Готова продукція»
15	Списано вартість готової продукції, втраченої внаслідок надзвичайної події	85 «Інші затрати»	26 «Готова продукція»
16	Списано собівартість реалізованої готової продукції	901 «Собівартість реалізованої готової продукції»	26 «Готова продукція»

Перший екземпляр із підписом представника цеху, що здає на склад продукцію, залишиться у комірника, а другий із підписом комірника - у представника цеху. За допомогою цього досягається контроль і взаємоперевірка звітних даних як по складу, так і по виробничому підрозділу. Надходження на склад підприємства товарів, придбаних з метою подальшого продажу, здійснюється за допомогою документів «Товарно-транспортна накладна».

1.4. Відображення в податковому обліку операцій з виготовлення та реалізації продукції

В сучасних умовах однією з найважливіших зв'язків у фінансових відносинах між державою та суб'єктами господарювання є податкова система. Крім того, все актуальнішою стає питання формування дієвої облікової політики в підприємствах різних галузей і різних організаційно-правових форм.

Нормативно-законодавчою базою регулювання податкового обліку на підприємстві в Україні є Податковий Кодекс України (ПКУ).

Слід відзначити, що майже всі підприємства, чия діяльність пов'язана з виготовленням та реалізацією продукції (робіт, послуг) сплачує податок на додану вартість (ПДВ), але існують операції, які звільнені від оподаткування – це:

1. майно, товари, на які не нараховується ПДВ (продаж товарів спеціального призначення для інвалідів);
2. при перетинанні майном, іншими матеріальними цінностями митного кордону України (експорт товарів за межі України);
3. звільнення від сплати ПДВ для певних юридичних осіб (представництва міжнародних організацій, що створені та діють на території України на підставі міжнародних договорів);
4. продажу вітчизняних продуктів дитячого харчування молочними кухнями та спеціалізованими магазинами і куточками, які виконують функції роздаточних пунктів;

5. продажу (передплати) і доставки періодичних видань друкованих засобів масової інформації вітчизняного виробництва; продажу книжок вітчизняного виробництва; продажу учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників вітчизняного виробництва;

6. надання згідно з переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України, послуг з вищої, середньої, професійно-технічної та початкової освіти закладами освіти, які мають спеціальний дозвіл (ліцензію) на надання таких послуг та послуг з виховання та освіти дітей будинками культури в сільській місцевості, дитячими музичними та художніми школами, школами мистецтв;

7. продажу товарів спеціального призначення для інвалідів за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України;

8. послуг з доставки пенсій та грошової допомоги населенню;

9. надання послуг з реєстрації актів громадянського стану державними органами, уповноваженими здійснювати таку реєстрацію згідно із законодавством;

10. продажу лікарських засобів та виробів медичного призначення, зареєстрованих в Україні у встановленому законодавством порядку, в тому числі надання послуг з такого продажу аптечними установами;

11. надання послуг з охорони здоров'я згідно з переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України, закладами охорони здоров'я, які мають спеціальний дозвіл (ліцензію) на надання таких послуг;

12. продажу путівок на санаторно-курортне лікування та відпочинок дітей у закладах за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України. Зазначена пільга не поширюється на продаж путівок нерезидентам;

13. інші.

Виходячи з цього ПДВ – це непрямий податок, який є часткою новоствореної вартості, входить до ціни реалізації товарів і сплачується споживачем до державного бюджету на кожному етапі виробництва товарів.

Відповідно до пункту 188.1 статті 188 Податкового кодексу база оподаткування ПДВ операцій з постачання товарів/послуг визначається

виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів.

При цьому база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижче ціни придбання таких товарів/послуг, база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів/послуг не може бути нижче звичайних цін, а база оподаткування операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів - виходячи із звичайної ціни), за винятком: товарів (послуг), ціни на які підлягають державному регулюванню; газу, який постачається для потреб населення.

Існують 2 форми ставок це: нульова ставка та 20 відсотків,

Податок, який становить 20 відсотків відноситься до бази оподаткування та додається до ціни товарів (робіт, послуг).

Податок за нульовою ставкою обчислюється щодо операцій з: продажу товарів, що були вивезені (експортовані) платником податку за межі митної території України; продажу робіт (послуг), призначених для використання та споживання за межами митної території України; продажу товарів (робіт, послуг) підприємствами роздрібною торгівлі, які розташовані на території України у зонах митного контролю (безмитних магазинах), відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України.

Не дозволяється застосування нульової ставки податку до операцій з вивезення (експорту) товарів (робіт, послуг) у разі, коли такі операції звільнено від оподаткування на митній території України згідно з Законом.

Зазначимо, згідно зі статтями ПКУ був сформований і метод обчислення ПДВ, його називають змішаний або гібридний. Він передбачає виникнення зобов'язань із ПДВ за методом нарахувань, а права на податковий кредит – згідно з касовим методом (рис. 1.8).

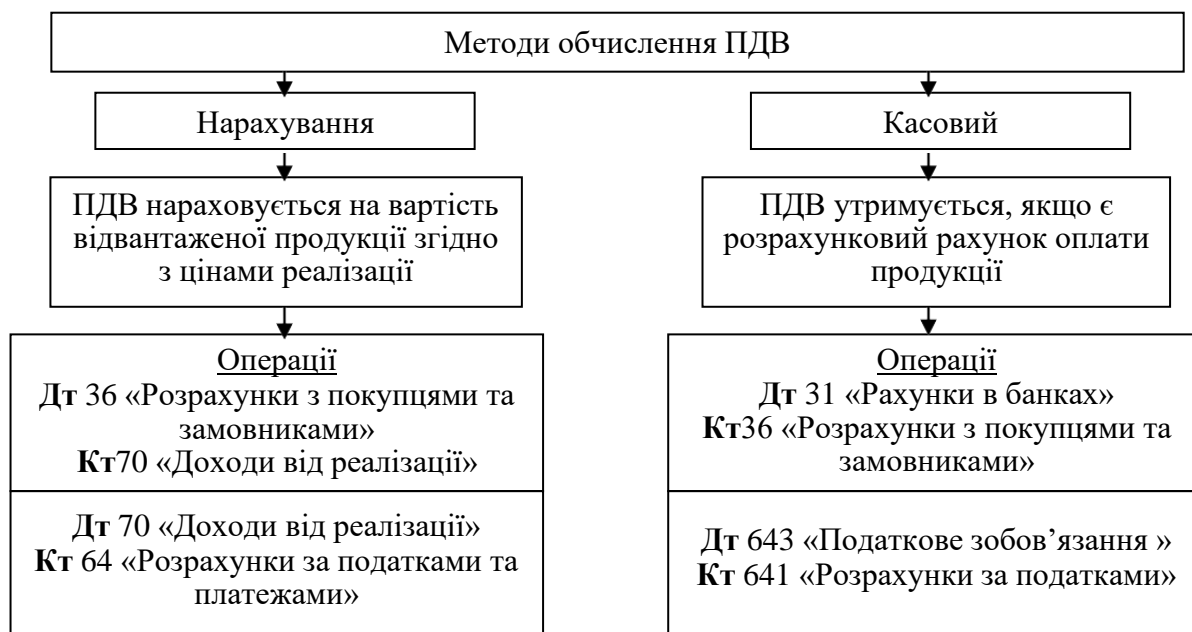

Рис. 1.8 – Методи обчислення ПДВ

У податковому обліку – правило першої події або касовий метод, в бухгалтерському обліку – метод нарахувань

Відповідно до пп. 14.1.71 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу звичайна ціна – ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено цим Кодексом. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін. Це визначення не поширюється на операції, що визнаються контрольованими згідно зі ст. 39 ПКУ.

Згідно з пп. 14.1.219 п. 14.1 ст. 14 ПКУ ринкова ціна - ціна, за якою товари (роботи, послуги) передаються іншому власнику за умови, що продавець бажає передати такі товари (роботи, послуги), а покупець бажає їх отримати на добровільній основі, обидві сторони є взаємно незалежними юридично та фактично, володіють достатньою інформацією про такі товари (роботи, послуги), а також ціни, які склалися на ринку ідентичних (а за їх відсутності – однорідних) товарів (робіт, послуг) у порівнянних економічних (комерційних) умовах.

Згідно ст. 44 пункту 44.1 ПКУ для цілей оподаткування платник податку зобов'язаний вести облік доходів, витрат та інших показників пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності,

інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Податковий облік готової продукції на підприємстві відображається, як правило, на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», а саме на субрахунках 643 «Податкові зобов'язання» та 644 «Податковий кредит». Слід відзначити, що на цих субрахунках відображається сума реалізованої продукції при 2-х етапах: передоплата та відвантаження.

Бухгалтерський облік кореспонденції рахунків даних етапів наведено на рис. 1.9.

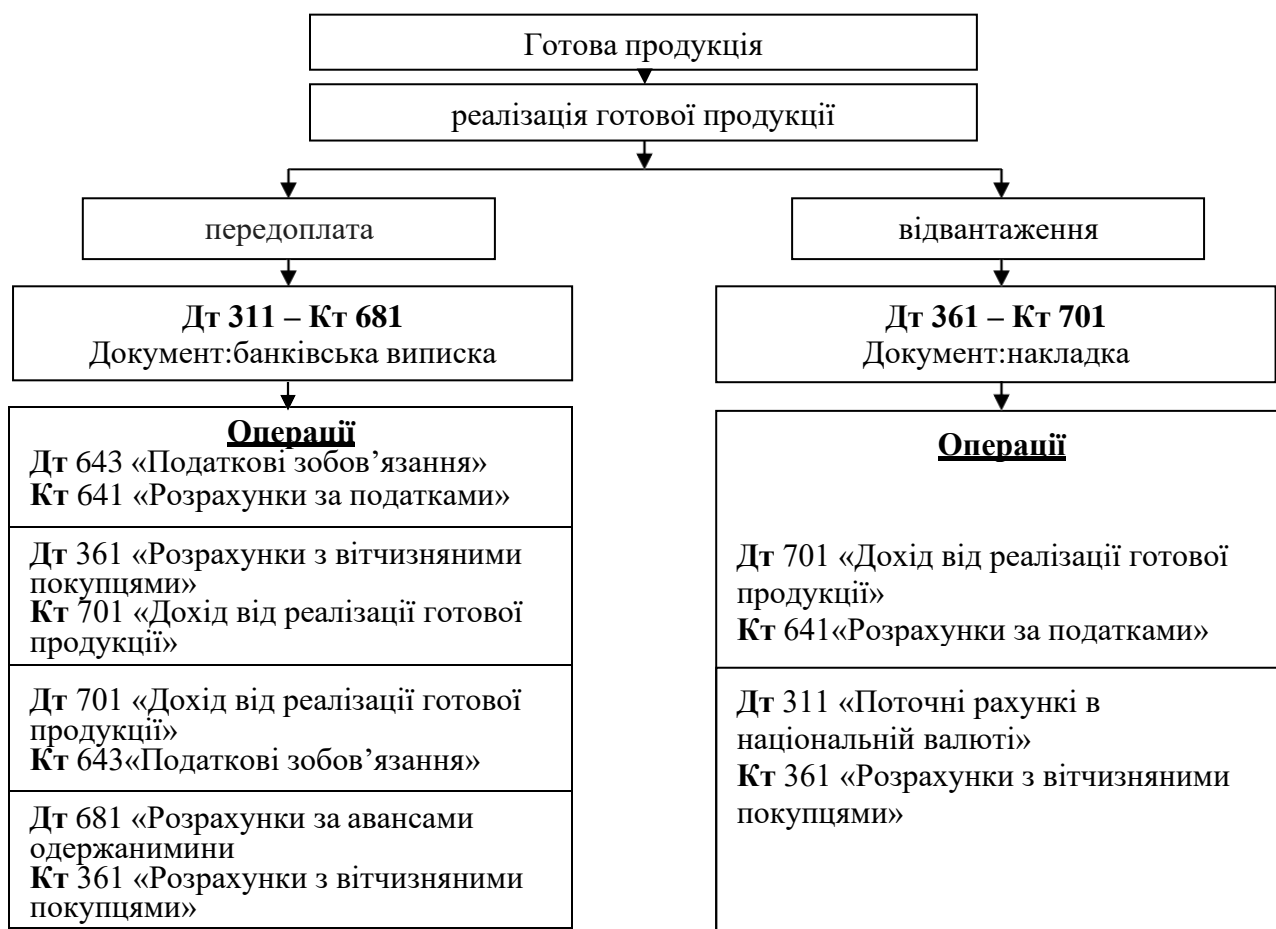

Рис. 1.9. Алгоритм відображення готової продукції в податковому обліку

Документ, що є підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарську операцію – податкова накладна (згідно ст. 201 ПКУ), яка складається на кожне повне або часткове постачання товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата (аванс), у двох екземплярах (п. 201.7). Крім того, у податковій накладній, крім інших

реквізитів, вказуються ціна, ставка і сума ПДВ, загальна сума, що підлягає сплаті постачальнику.

Слід відмітити, що відповідно до ПКУ (п. 201.1), платник податку зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) на його вимогу підписану уповноваженою платником особою та скріплену печаткою податкову накладну. А також, відповідно до п. 201.14, платники податку зобов'язані вести окремий облік операцій з постачання та придбання товарів/послуг, які підлягають оподаткуванню, а також які не є об'єктами оподаткування та звільнені від оподаткування згідно з цим розділом. Крім того, зведені результати такого обліку відображуються в податкових деклараціях, форма яких встановлюється у порядку, передбаченому ст. 46 цього Кодексу. Платник податку веде реєстр виданих та отриманих податкових накладних в електронному вигляді, у якому зазначаються порядковий номер податкової накладної, дата її виписки (отримання), загальна сума постачання та сума нарахованого податку, а також реєстраційний номер платника податку – продавця, який видав податкову накладну такому платнику податку. Форма і порядок заповнення реєстру виданих та отриманих податкових накладних встановлюються відповідно до вимог розділу II цього Кодексу (п. 201.15).

Висновки до першого розділу

В результаті дослідження характеристики готової продукції та її сутності різними джерелами, можемо зробити висновки, що «готова продукція» – це продукція, котра повністю завершена обробкою на конкретному підприємстві, пройшла усі стадії технічного випробовування, приймання, укомплектування, відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає стандартам або затвердженим технічним умовам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад чи передана замовнику. Слід відмітити, також, що завжди продукція має вартісну характеристику, а темпи зростання обсягу виробленої продукції, підвищення її якості безпосередньо впливають на величину витрат, прибуток і рентабельність підприємства. В результаті аналізу

різних підходів оцінки запасів (матеріалів, МШП, незавершеного виробництва, напівфабрикатів, готової продукції, товарів тощо) визначено наступні етапи руху: при їх надходженні; при їх вибутті або на дату складання звітності.

В ході аналізу нормативно-правового забезпечення готової продукції та її реалізації визначено 3 рівні документів правового поля, які впливають на забезпечення та регулювання обліку готової продукції. Серед таких документів виділяються Закони та Кодекси України, НПСБО, ПСБО, МСА та Інструкції, методичні рекомендації, положення. Дослідження задач обліку щодо готової продукції дозволяє окремими серед них найбільш важливі, а саме: правильне та економічно обґрунтоване розмежування затрат за основним виробництвом, та за культурами, групами та видами тварин та культур; вчасне та повне оприбуткування продукції з місць виробництва; отримання на будь-яку дату правдивих даних про кількість готової продукції у місцях збереження та виробничих підрозділах; формування та подання фінансової звітності контролюючим органам.

Результатом розгляду методології бухгалтерського, фінансового обліку готової продукції є визначення, що господарські бухгалтерські операції, пов'язані зі змінами готової продукції, записуються на активному рахунку 26 «Готова продукція». Таким чином, в дебеті відображається оприбуткування готової продукції з цеху приватного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або нормативною вартістю, а за кредитом – списання виробничої собівартості готової продукції.

Відзначимо, що будь-яка господарська операція супроводжується первинним документом. Серед основних первинних документів, щодо обліку готової продукції та її реалізації можемо виділити накладну, товарно-транспортна накладна, відомість обліку залишків матеріалів на складі, картка складського обліку матеріалів. Найважливішим економічним показником, що характеризує господарсько-фінансову діяльність промислових підприємств і виробничих об'єднань є процес реалізації продукції, оскільки по завершенні процесу визначаються результати господарювання та ефективність

виробництва. Нами було розроблено алгоритм процесу реалізації в системі фінансово-господарської діяльності підприємства, в якому виділено, товарну форму (процес відвантаження готової продукції або товарів), грошову форму (зарахування грошових коштів на поточний рахунок суб'єкта господарської діяльності) та визначення фінансового результату.

Податковий аспект відображення операцій з виготовлення та реалізації продукції визначено, що регулюється Податковим Кодексом України. Податковий облік готової продукції на підприємстві відображається, як правило, на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», а саме на субрахунках 643 «Податкові зобов'язання» та 644 «Податковий кредит». Зазначимо, згідно зі статтями ПКУ був сформований і метод обчислення ПДВ, його називають змішаний або гібридний. Він передбачає виникнення зобов'язань із ПДВ за методом нарахувань, а права на податковий кредит – згідно з касовим методом. Дослідження документального підтвердження податкового обліку реалізації готової продукції є податкова накладна, яка складається на кожне повне або часткове постачання товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата (аванс), у двох екземплярах.

2. ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ІГРАШКА»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

Чорноморська іграшка – українська компанія, яка займається виробництвом різної продукції для дому, виробництва та громадських місць.

Організація ТОВ "Чорноморська іграшка" зареєстрована 12.06.1997 за юридичною адресою Україна, 65098, Одеська обл., місто Одеса, вулиця Стовпова, будинок 17. Керівником організації є Зеленьак Василь Васильович.

Засновниками товариства є фізичні та юридичні особи України. Засновники: Зеленьак Василь Васильович (розмір внеску до статутного фонду: 2 629 759,90 грн., 19,1428%), Матейко Оксана Іванівна (розмір внеску до статутного фонду: 1 054 126,71 грн., 7,6733%), Осадчий Олег Володимирович (розмір внеску до статутного фонду: 3 212 934,45 грн., 23,3879%), Ровинська Людмила Миколаївна (розмір внеску до статутного фонду: 6 840 771,68 грн., 49,7960%).

Організаційно-правова форма :Товариство з обмеженою відповідальністю

Форма власності: Недержавна власність

Види діяльності

Основний: 25.61 Оброблення металів та нанесення покриття на метали

Інші: 17.22 Виробництво паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення;

22.21 Виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас

22.22 Виробництво тари з пластмас;

25.92 Виробництво легких металевих пакувань;

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;

49.41 Вантажний автомобільний транспорт;

68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;

35.14 Торгівля електроенергією;

35.11 Виробництво електроенергії.

Продукція та послуги, що виробляються:

- Бляшані банки.
- Поліетиленові пакети.
- Серветки.
- Папір туалетний.

Використовуючи сучасні барвники та різні технологічні добавки, кінцевий продукт виробництва набуває потрібних параметрів і якості, необхідні замовнику, а як результат і споживачеві.

Висока якість продукції підтверджується щоденним контролем випробувальною лабораторією підприємства, що оснащена спеціальним, кваліфікованим обладнанням.

Основа успіху даного підприємства – злагоджена доброзичлива обстановка в колективі, цілеспрямованість та активність співробітників та працівників підприємства, що сприяє швидкому досягненню поставлених цілей та завдань, основним з яких є розвиток взаємовигідних партнерських відносин із постачальниками та покупцями.

Основні принципи роботи підприємства – комплексний підхід до виконання замовлень, максимальне задоволення вимог та потреб клієнтів, постійне вдосконалення та професійне зростання.

Техніко-економічну характеристику доповнює розрахунок основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Чорноморська іграшка» 2019-2020 років в табл. 2.1.

З даних табл.2.1 можна побачити, що у звітному році у порівнянні з попереднім роком обсяг виробництва зменшився на 33,80 т або на 8.54%. Також можна побачити і зменшення обсягу продукції у порівняних цінах на 1111,6 тис. грн. або на 4,49%. При цьому обсяг продукції у діючих цінах навпаки збільшився на 2727 тис. грн. або на 13%. Це все відбулося через спад цін та рівня інфляції.

Таблиця 2.1- Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства ТОВ «Чорноморська іграшка» за 2019-2020 роки

Показники	2019р.	2020р.	Відхилення	
			абс.	%
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	395,835	362,034	-33,80	-8,54
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис. грн.				
- у діючих оптових цінах	20918,0	23645,8	2727,9	13,0
- у порівнянних оптових цінах	24757,4	23645,8	-1111,6	-4,49
3. Середня оптова ціна за 1 тону (дал.) продукції, грн.	52849,9	65314,7	12464,8	23,58
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	31313	30548	-765	-2,44
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	30690	25941	-4749	-15,47
6. Адміністративні витрати, тис. грн.	5695	3743	-1952	-34,27
7. Витрати на збут, тис. грн.	863	700	-163	-18,89
8. Валовий прибуток, тис. грн.	623	4607	3984	639,48
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	37248	30384	-6864	-18,43
10. Витрати на 1 грн реалізованої продукції, коп.	98,01	84,92	-13,09	-13,36
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т. числі:	130	160	30	23,08
- від основної операційної діяльності	120	95	-25	-0,21
- від іншої операційної діяльності	6055	-69	-6124	-101,14
- від фінансової діяльності	+79	+78	-1	x
- від іншої діяльності	-69	-13	56	x
12. Податок на прибуток, тис. грн.	29	31	2	6,89
13. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	101	129	28	27,72
14. Матеріальні витрати, тис. грн.	31109	22196	-8913	-28,65
15. Матеріаловіддача	1,0066	1,3763	0,3697	36,73
16. Матеріаломісткість продукції, грн.	0,9935	0,7266	-0,2669	-26,86
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	65	65	0	0
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	38088,1	36378,2	-1709,9	-4,5
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	4265	3937	-328	-7,69
20. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	65615	60569	-5046	-7,69
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	7584,5	5893	-1691,5	22,30
22. Фондовіддача, грн.				
- по продукції	4,143	5,221	1,078	26,02
- по прибутку	4,129	5,184	1,055	25,55

Закінчення табл. 2.1

1	2	3	4	5
23. Фондорентабельність, %	0,857	1,357	0,5	x
24. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	23407,5	24106,5	699	2,99
25. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,34	1,27	-0,07	-5,22
26. Рентабельність продукції, %	2,03	17,76	15,73	x
27. Рентабельність виробництва, %	0,89	1,20	0,31	34,83
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	9208	10423	1215	13,19
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	6428	2966	-3462	-53,86
30. Коефіцієнти ліквідності балансу - коефіцієнт поточної ліквідності	5,996	10,629	4,633	77,27
- коефіцієнт швидкої ліквідності	2,741	5,266	2,525	92,12
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,320	0,374	0,054	16,87

* Розраховано на підставі даних фінансової та статистичної звітності підприємства

Повна собівартість реалізованої продукції зменшилась на 6864 тис грн. або на 18,43 % порівняно з попереднім роком. На зміну собівартості вплинула сума адміністративних витрат, вона зменшилась у звітному році на 1952 тис. грн. або на 34,27%, та сума витрат на збут, яка зменшилась на 163 тис. грн. або на 18,89 %.

Через зменшення витрат зменшився показник витрати на 1 грн. реалізованої продукції на 13 грн 9 коп. Це негативно впливає на діяльність підприємства, адже показує зменшення ефективності виробництва та отримання прибутку.

Фінансовий результат до оподаткування зріс на 30 тис. грн. або на 23,08 %. Це відбулося за рахунок змін фінансового результату від іншої діяльності, який збільшився на 56 тис. грн.

Також з таблиці можна побачити зростання податку на прибуток. Він збільшився на 2 тис. грн. або на 6,89%. Чистий прибуток зріс на 28 тис. грн. або на 27,72%.

Зменшення обсягу виробництва призвело до зростання показника матеріаловіддачі продукції на 0,369 грн. або 36,64%. Матеріаломісткість продукції навпаки зменшилася на 0,266 грн.

Середньооблікова кількість персоналу не змінилася, але продуктивність праці в 2020 році зменшилася на 1709,9 грн. Фонд оплати праці також зменшився на 328 тис грн. або на 7,69%.

Середнярічна вартість основних засобів значно зменшилась у звітному році на 1691,5 тис. грн. або на 22,30 %, ці зміни не принесли позитивного результату. Фондовіддача по продукції зросла на 1.078 грн. Це говорить про те, що застосування нового обладнання дає очікуваний приріст виробництва Але підприємству слід переглядати ефективність використання працівниками виробничого обладнання, чи не потрібна йому модернізація, щоб зменшити кількість можливого браку та прискорити виробничий процес.

Станом на кінець звітного року можна побачити, що підприємство збільшило суму середньорічної вартості оборотних коштів на 699 тис. грн. або на 2,99 %. Це свідчить про те, що у 2020 р. підприємство отримало потрібну суму коштів для забезпечення подальшого здійснення своєї діяльності.

2.2 Аналіз виробництва і реалізації продукції

Для аналізу динаміки виробництва продукції складають аналітичну табл.2.2, використовуючи дані форми №1П-НПП.

Таблиця 2.2 – Аналіз виробництва продукції в натуральному і вартісному виразі

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції (робіт, послуг) в оптових цінах підприємства без ПДВ та акцизного податку, тис.грн.				
- в діючих цінах	20918,0	23645,8	-2727,8	-13,04
- в порівнянних цінах	24757,4	23645,8	-1111,6	-4,49
2. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	395,8	362,0	-33,8	-8,33

Як можна побачити з табл. 3.1.1 в звітному році обсяг продукції у порівнянні з попереднім зменшився , як в натуральному, так і вартісному вираженні. Так, обсяг продукції в натуральному виразі зменшився на 33,8 т. або на 8,33 %. В той же час вартість продукції в порівнянних цінах (ціна звітного

року) знизилась на 4,49 %. Різниця в темпах зростання значна, це свідчить про збільшення у звітному році частки продукції з більшою у порівнянні з іншими видами продукції оптовою ціною.

Розрахунок обсягів виробництва та динаміка продукції в діючих і порівняних цінах. Для розрахунку складають аналітичну табл. 2.3.

Таблиця 2.3 - Розрахунок обсягів виробництва та динаміка продукції в діючих і порівняних цінах

Види продукції	Фактично виготовлено з власної сировини						Обсяг продукції в порівнянних цінах – цінах звітного року, тис.грн.	
	В попередньому році			В звітному році				
	Кількість, т	Вартість продукції у фактичних цінах, тис.грн.	Середня ціна за 1 т., грн.(гр. 2:гр1)	Кількість, т	Вартість продукції у фактичних цінах, тис.грн.	Середня ціна за 1 т., грн.	В попередньому році (гр1хгр б)	В звітному році (гр.4хгр. б)
1. Мішки та пакети	27,5	1364,1	49602,9	9,7	534,6	55111,1	1515,6	534,6
2. Плити, листи, плівка, фольга, стрічки	14,3	607,7	42496,5	0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.Корки, кришки, ковпачки	8	536,2	67025,0	1,7	126,9	74666,7	597,3	126,9
4.Скатертини та серветки	2	33,1	33100,0	0,9	29,8	33100,0	33,1	29,8
5.Пломби, заглушки, ковпачки, кришки	336	18227,7	54249,2	341	22833,1	66959,2	22498,3	22833,1
6.Папір туалетний	8	149,1	18642,9	8,6	121,4	14122,0	113,0	121,4
Всього	395,8	20918,0	52849,9	362,03	23645,8	65314,4	24757,4	23645,8

Аналіз структури продукції. Для аналізу структури продукції складають аналітичну табл. 2.4.

З табл.2.4 видно зменшення питомої ваги деяких видів продукції призводило до зменшення обсягів виробництва по даним позиціям. Проте,

взагалі по підприємству відбулось збільшення виробництва на 1038 тис. грн., що позитивно характеризує роботу підприємства, оскільки це відбулось за рахунок росту цін.

Таблиця 2.4 - Аналіз структури випуску продукції

Види продукції	Випуск продукції, т		Структура, %		Оптова ціна 1 т продукції, грн.	2020 рік по структурі попереднього року, т Σ гр2хгр3	Відхилення	
	у попередньому році	у звітному році	попереднього року	звітного року			т гр2-гр6	тис.грн. гр7хгр5
A	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Мішки та пакети	27,5	9,7	7,0	2,7	55111,1	25	-15	-827
2. Плити, листи, плівка, фольга, стрічки	14,3	0	3,6	0,0	0,0	13	-13	0
3. Корки, кришки, ковпачки	8	1,7	2,0	0,5	74666,7	7	-5	-373
4. Скатертини та серветки	2	0,9	0,3	0,2	33100,0	1	0	0
5. Пломби, заглушки, ковпачки, кришки	336	341	85,1	94,2	66959,2	308	33	2210
6. Папір туалетний	8	8,6	2,0	2,4	14122,0	7	2	28
Всього	395,8	362,0	100,0	100,0	x	361	1,0	1038

Аналіз реалізації продукції. Аналіз реалізації продукції здійснюється за даними форм статистичної звітності №1-підприємництво і №1П-НПП „Звіт про виробництво промислової продукції” та форми фінансової звітності №2 „Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)” за допомогою аналітичної табл. 2.5.

Як видно з даних табл.2.5, обсяг реалізованої продукції зменшився у звітному році у порівнянні з попереднім роком на 650,8 тис. грн. Менша величина відхилення по реалізації у порівнянні з виробництвом пояснюється спадом залишків нереалізованої продукції на суму 650,8 тис. грн. Це свідчить про покращення маркетингової діяльності підприємства.

Таблиця 2.5 - Аналіз впливу факторів на зміну обсягу реалізації продукції

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення		
			Всього	У тому числі за рахунок:	
				товарної продукції	залишків нереалізованої продукції
1. Обсяг реалізованої продукції у діючих цінах, тис. грн.	31420,1	30769,3	-650,8	-650,8	x
2. Обсяг виготовленої (товарної) продукції у діючих цінах, тис. грн.	20918,0	23645,8	2727,8	x	2727,8
3. Зміна залишків нереалізованої продукції, тис. грн.	10502,1	7123,5	3378,7	-650,8	2727,8

Аналіз динаміки, складу, структури операційних витрат. Для аналізу операційних витрат за економічними елементами складається аналітична табл. 2.6, в якій відображаються абсолютні значення і частки вартості окремих економічних елементів витрат у загальній їх сумі.

Таблиця 2.6 - Динаміка, склад, структура операційних витрат

Елементи операційних витрат	Витрати тис. грн		Структура витрат, %		Відхилення	
	За попередній рік	За звітний рік	За попередній рік	За звітний рік	абсолютне, тис.грн (гр2-гр1)	Відносне, % (гр5:гр1)x 100
А	1	2	3	4	5	6
1. Матеріальні витрати	31109	22196	74,43	72,16	-8913	-28,65
2. Витрати на оплату праці	4265	3937	10,20	12,80	-328	-7,69
3. Відрахування на соціальні заходи	950	907	2,27	2,95	-43	-4,53
4. Амортизація	2938	1854	7,03	6,03	-1084	-36,89
5. Інші операційні витрати	2532	1867	6,07	6,08	-665	-26,26
Всього операційних витрат	41794	30761	100,00	100,00	-11033	-26,39

З даних табл. 2.6 видно, що продукція підприємства не є матеріаломісткою. Матеріальні витрати, які займають найбільшу частку в операційних витратах, в звітному році в порівнянні з попереднім по причині

зниження виробництва зменшилися на 8913 тис.грн., їх частка в оперативних витратах зменшилася на 2,27 процентні пункти (72,16-74,43).

Аналіз витрат на 1 грн. реалізованої продукції. Аналіз витрат на 1 гривню реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) здійснюють за даними форми №2 „Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)” за допомогою аналітичної табл. 2.7 (за допомогою одного з двох методів відповідно до П(С)БО 16).

Таблиця 2.7 – Оцінка витрат на 1 грн. реалізованої продукції

Показник	Код рядка форма №2	За попередній рік	За звітний рік	Відхилення	
				абсолютне	відносне
А	1	2	3	4	5
1.Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	2000	31313	30548	-765	-2,44
2.Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	2050	30690	25941	-4749	-15,47
3.Адміністративні витрати, тис.грн	2130	5695	3743	-1952	-34,27
4.Витрати на збут, тис.грн	2150	863	700	-163	-18,89
5.Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн (р2+р3+р4)		37248	30384	-6864	-18,43
6.Витрати на 1 грн реалізованої продукції, коп., виходячи: - із собівартості реалізованої продукції (р2:p1) - із повної собівартості реалізованої продукції (р5:p1)		98,01	84,92	-13,09	-13,36
		118,95	99,46	-19,49	-16,39

Наведені в табл. 2.7 дані показують, що у звітному році витрати на 1 грн реалізованої продукції зменшились порівняно з попереднім роком на 19,49 коп., або на 16,39%. Витрати на 1 грн реалізованої продукції – це адитивний показник, що складається із трьох складових: витрат виходячи із собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат і витрат на збут. Зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції відбулося за рахунок економії на витратах на збут (на кінець звітнього року скоротились на 163 тис.грн.) та зменшення адміністративних витрат на 1952 тис.грн.

Аналіз впливу окремих факторів на економію чи перевитрати собівартості реалізованої продукції в звітному році порівняно з попереднім здійснюють за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз впливу окремих факторів на зміну собівартості реалізованої продукції

Елементи витрат	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	тис.грн.	Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	тис.грн.	Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	абс.	Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	31313	х	30548	х	-765	х
2. Матеріальні витрати (за вирахуванням вартості зворотних відходів) р2:р1	31109	99,35	22196	72,66	-8913	-26,69
3. Амортизація	2938	9,38	1854	6,07	-1084	-3,31
4. Витрати на оплату праці	4265	13,62	3937	12,89	-328	-0,73
5. Відрахування на соціальні заходи	950	3,03	907	2,97	-43	-0,06
6. Інші операційні витрати	2532	8,09	1867	6,11	-665	-1,97
Всього операційних витрат	41794	133,47	30761	100,70	-11033	-32,77

Із табл.2.8 можна побачити, що незважаючи на зменшення усіх витрат від операційної діяльності в абсолютному відхиленні, вплив зміни витрат на 1 гривню реалізованої продукції за кожним окремим елементом витрат на загальну суму операційних витрат, зменшився. Ці зміни вказують на зменшення загальної суми операційних витрат, які в звітному році зменшились на 32,77 коп.

2.3. Аналіз фінансових результатів підприємства

Загальний аналіз складу та динаміки фінансових результатів діяльності підприємства. Фінансові результати від діяльності підприємства формуються залежно від видів його діяльності: основна операційна, інша операційна, фінансова та інша звичайна діяльність.

Таблиця 2.9 – Аналіз формування і динаміки фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2019 рік, тис. грн.	2020 рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%.
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	-5935	164	6099	102,76
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	6055	-69	-6124	-101,14
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	120	95	-25	-20,83
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	0	0	0	0,00
5. Фінансовий результат від іншої діяльності	2240 – 2270	10	65	55	5,50
06. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	130	160	30	23,08

За даними табл. 2.9 можна зробити висновок, що в звітному році порівняно с попереднім зросла величина фінансового результату від реалізації продукції на 6099 тис. грн. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності показав, що під впливом зменшення інших операційних витрат зменшився з 6055 тис. грн. попереднього року до -69 тис грн. звітнього року і став збитком. Дані фінансового результату до оподаткування показали, що у звітному році в порівнянні з попереднім він зріс на 30 тис. грн.

Аналіз фінансового результату від основної операційної діяльності підприємства. Аналіз фінансових результатів від основної операційної діяльності підприємства (реалізація продукції) виконується за допомогою даних форми №2 „Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)”, для цього будують аналітичну табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз фінансового результату від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2019 рік, тис. грн.	2020 рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	31313	30 548	-765	-2,44
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	30690	25 941	-4749	-15,47
2. Адміністративні витрати	2130	5695	3743	-1952	-34,28
4. Витрати на збут	2150	863	700	-163	-18,89
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050- -2130-2150	-5935	164	6099	102,76

Згідно табл.2.10 можна побачити збільшення фінансового результату від операційної діяльності у звітному році порівняно з попереднім на 6099 тис. грн. На це вплинуло зменшення чистого доходу на 765 тис. грн або на 2,44% та зменшення собівартості реалізованої продукції на 4794 тис грн. або на 15,47%. Фінансовий результат від основної діяльності зріс у своєму значенні, хоча всі показники у звітному році зменшились у порівнянні з попереднім .

Аналіз розподілу та використання прибутку підприємства. Формування прибутку підприємства наведено в табл. 2.11.

Як свідчать дані табл. 2.11, прибуток на підприємстві формується як результат операційної діяльності, а саме від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Інша операційна діяльність на підприємстві збиткова, до того ж у звітному році у порівнянні з попереднім збитки зросли до 6124 тис. грн.,

або на 101,14%. Чистий прибуток в звітному році в порівнянні з попереднім зріс на 28 тис. грн. або на 27,72%.

Таблиця 2.11 - Формування прибутку підприємства

Показники	Код рядка форми №2	Попередній рік тис. грн	Звітний рік тис. грн	Відхилення	
				Тис. грн.	%
1. Прибуток від основної операційної діяльності - від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	-5935	164	6099	102,76
2. Прибуток від іншої операційної діяльності	2120-2180	6055	-69	-6124	-101,14
3. Прибуток від операційної діяльності (p1 + p2)	2190	120	95	-25	-20,83
4. Прибуток від інвестиційної діяльності	2200-2255	-	-	-	-
5. Прибуток від фінансової діяльності	2220-2250	-	-	-	-
6. Прибуток від іншої діяльності	2240-2270	10	65	55	5,50
7. Фінансовий результат до оподаткування	2290	130	160	30	23,08
8. Витрати з податку на прибуток	2300	29	31	2	6,89
9. Чистий прибуток	2350	101	129	28	27,72

Величина прибутку від операційної діяльності - це основна складова фінансових результатів. На багатьох підприємствах операційний прибуток є єдиним джерелом формування чистого прибутку. З великої кількості факторів, які впливають на операційний прибуток, доцільно аналізувати передусім ті, які містяться у фінансовій звітності підприємства.

Динаміка фінансових результатів від операційної діяльності представлена в табл.2.12.

Розрахунки табл. 2.12 свідчать про значне зменшення прибутку підприємства у звітному році у порівнянні з попереднім. Основними факторами цього було: - зменшення чистого доходу від реалізації продукції на 20,44% та збитки від іншої оперативної діяльності, які зросли на 92,87 %, та вплинули істотно на динаміку прибутку від операційної діяльності, внаслідок чого відбулося зменшення на 20,83%.

Таблиця 2.12 - Динаміка фінансових результатів від операційної діяльності

Показники	Код рядка форми №2	Попередній рік, тис.грн	Звітний рік, тис.грн	Відхилення	
				абсолютне, тис.грн (3-2)	відносне (4:2) x100
1.Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	p2000	31313	30548	-765	-2,44
2.Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	p2050	30690	25941	-4749	-15,47
3.Валовий прибуток (збиток)	p2090	623	4607	3984	639,49
4.Інші операційні доходи	p2120	6821	486	-6335	-92,87
5.Адміністративні витрати	p2130	5695	3743	-1952	-34,27
6.Витрати на збут	p2150	863	700	-163	-18,89
7.Інші операційні витрати	p2180	766	555	-211	-27,54
8.Прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	p2090- -p2130- -p2150-	-5935	164	6099	-102,76
9.Прибуток від іншої операційної діяльності	p2120 -p2180	6055	-69	-6124	-101,14
10.Прибуток від операційної діяльності (p8+p9)		120	95	-25	-20,83

Аналіз рентабельності продукції. Аналіз рентабельності продукції здійснюється, використовуючи дані форми №2 „Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)”, за допомогою аналітичної табл. 2.13.

За даними табл. 2.13 можна сказати, що на зміну рентабельності впливають так фактори першого рівня, якими в даному випадку виступають фактори зміни чистого доходу від реалізації та собівартості реалізованої продукції. Розрахунок зміни рентабельності реалізованої продукції внаслідок зміни чистого доходу від реалізації та собівартості реалізованої продукції виконаємо способом ланцюгових підстановок:

- вплив зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції:

$$((30548-30690)/30548)*100)-2 = - 2,45 \%$$

- вплив зміни собівартості реалізованої продукції:

$$((30548- 25941)/30548*100)- 2= 13,05\%$$

Це вказує на зниження рентабельності реалізованої продукції.

Таблиця 2.13 - Показники рентабельності реалізованої продукції

Показники	Код рядка Ф.№2	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абсолютне, (3-2)	відносне, $(4:2) \times 100$
А	1	2	3	4	5
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	р.2000	31313	30548	-765	-2,44
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	р.2050	30690	25941	-4749	-18,31
3. Валовий прибуток, тис.грн	р.2090	623	4607	3984	639,49
4. Рентабельність реалізованої продукції, %					
а) $\frac{\text{валовий прибуток}}{\text{собівартість}}$	$\frac{р.2090}{р.2050}$	2,03	17,76	15,73	774,88
б) $\frac{\text{валовий прибуток}}{\text{виручка від реалізації}}$	$\frac{р.2090}{р.2000}$	1,99	15,08	13,09	657,79

Аналіз рентабельності виробництва. Аналіз рентабельності виробництва здійснюється за даними форми №1 „Баланс(Звіт про фінансовий стан)” і форми №2 „Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)” за допомогою аналітичної табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз рентабельності виробництва

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Прибуток до оподаткування, тис.грн.	130	160	30	23,08
2. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	7584,5	5893	-1691,5	22,30
3. Середня річна вартість оборотних фондів, тис.грн. (ф.№1 ряд. 1011+1102+1170)*	7166	7402	236	3,29
4. Середньорічна вартість виробничих засобів, тис.грн [2+3]	14750,5	13295	-1455,5	-9,87
5. Рентабельність виробництва (виробничих засобів), тис.грн $(1:4) \times 100$	0,89	1,20	0,31	x

Як видно з даних табл.2.14, рентабельність виробництва зросла на 0,31 процентних пункти. За методом ланцюгових підстановок проведемо факторний аналіз зміни рентабельності виробництва, в тому числі під впливом зміни:

— прибутку до оподаткування

$$\frac{160}{14750,5} \times 100 - 0,89 = 1,08 - 0,89 = 0,19\%;$$

— середньорічної вартості основних засобів за основним видом діяльності

$$\frac{160}{5893 + 7166} \times 100 - 1,08 = 1,23 - 1,08 = 0,15\%;$$

— середньорічної вартості оборотних фондів

$$\frac{160}{5893 + 7402} \times 100 - 1,23 = 1,20 - 1,23 = -0,03\%;$$

Балансова перевірка:

$$\Delta R = 0,19 - 0,15 - 0,03 = 0,31\%$$

тобто результати розрахунків збігаються із загальним відхиленням рентабельності виробництва.

2.4. Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Код рядка	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:	Ф№1, р.1300	32358	30424	-6,0
- попереднього року		30424	30430	0,02
- звітнього року				

Дані табл. 2.15 свідчать про те, що валюта балансу на кінець попереднього року зменшилась на 6 %, але на кінець звітнього року відбулося навпаки її збільшення на 0,02 %, що позитивно характеризує динаміку діяльності підприємства та свідчить про розширення підприємством господарської діяльності.

.Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюється за даними форми №1 „Баланс(Звіт про фінансовий стан)”. Для цього необхідно скласти табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка, алгоритм розрахунку	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Відхилення	
				абсолютне (гр3-гр2)	відносне (гр4:гр2) x100
А	1	2	3	4	5
Баланс, тис.грн.	1300	30424	30430	6	0,02
1.Необоротні активи, тис.грн	1095	7093	5548	-1545	-21,78
в % до майна	(1095:1300) x100	23,31	18,23	-5,08	х
2.Оборотні активи, тис.грн	1195	23331	24882	1551	6,65
в % до майна	(1195:1300) x100	76,69	81,77	5,08	х
2.1 Запаси, тис.грн	1100÷1110	12664	12554	-110	-0,87
в % до оборотних активів		41,63	41,26	-0,37	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис.грн	1125÷1155	9428	11418	1990	21,11
в % до оборотних активів		30,98	37,52	6,54	х
2.3 Грошові кошти та їх еквіваленти, тис.грн	1160+1165	1244	876	-368	-29,58
в % до оборотних активів		4,09	2,88	-1,21	х
2.4 Інші оборотні активи, тис.грн	1170+1190	10	34	24	240,00
в % до оборотних активів		0,03	0,11	0,08	х
3.Необоротні активи утримувані для продажу та групи вибуття, тис.грн	1200	-	-	-	-
в % до майна		-	-	-	-

Дані табл. 2.16 показують , що активи в звітньому році порівняно з попереднім збільшились на 6 тис. грн. або на 0,02 %, на це вплинуло збільшення коштів в розрахунках на 1990 тис. грн. або 21,11 % та збільшення оборотних активів – на 1551 тис. грн. або 6,65 %. В попередньому році найбільшу частку в структурі активів займали оборотні активи 76,69 %, питома вага необоротних активів складала 23,31 %. В звітньому році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства – збільшилась питома вага оборотних активів на 5,08 процентних пункти, відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на цю ж саму величину.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми №1 „Баланс(Звіт про фінансовий стан)” за допомогою табл. 2.17

Таблиця 2.17 – Аналіз джерел формування майна підприємства

Показники	Код рядка, алгоритм розрахунку	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	Відхилення	
				абсолютне (гр3-гр2)	відносне (гр4:гр2) x100
А	1	2	3	4	5
Баланс, тис. грн.	1900	30424	30 430	6	0,02
1.Власний капітал, тис. грн	1495	26533	28 089	1556	5,86
в % до всіх джерел	(1495:1900) x100	87,21	92,31	5,10	х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис.грн.	1595	-	-	-	-
в % до всіх джерел		-	-	-	-
2.1Довгострокові зобов'язання тис. грн.	1500÷1515	-	-	-	-
в % до всіх джерел		-	-	-	-
2.2 Довгострокові забезпечення, тис.грн.	1520,1525	-	-	-	-
в % до всіх джерел		-	-	-	-
3.Поточні зобов'язання і забезпечення, тис.грн.	1695	3891	2341	-1550	-39,84
в % до всіх джерел	(1695:1900): x100	12,79	7,69	-5,10	х
3.1 Короткострокові зобов'язання, тис.грн	1600+1605	-	-	-	-
в % до всіх джерел		-	-	-	-
3.2 Кредиторська заборгованість, тис.грн	1610÷1650	3764	2169	-1595	-42,38
в % до всіх джерел		12,37	7,13	-5,24	х
3.3 Поточні забезпечення, тис.грн.	1660	-	-	-	-
в % до всіх джерел		-	-	-	-
3.4.Інші, поточні зобов'язання тис.грн	1665+1690	127	172	45	35,43
в % до всіх джерел		0,42	0,57	0,15	х
4.Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу та групами вибуття	1700	-	-	-	-
в % до всіх джерел		-	-	-	-

В результаті розрахунку табл. 3.5.3 можна побачити, що збільшення валюти балансу на кінець року на 6 тис. грн. сталося за рахунок збільшення власного капіталу на 1556 тис. грн. або на 5,86 %, та зменшення поточних зобов'язань підприємства на 1550 тис. грн. або на 39,84 % . Це позитивно характеризує діяльність підприємства. У складі пасиву на початок попереднього року найбільшу і досить високу питому вагу займає власний капітал підприємства (87,21 % на початок року та 92,31 % на кінець року).

Питома вага зобов'язань на кінець попереднього року становила 12,79 %, а на кінець звітного року зменшилась до 7,69 %. Це також свідчить про гарну діяльність підприємства.

Фінансовий стан підприємства залежить також від наявності власних оборотних коштів, з яких формуються оборотні активи табл. 2.18.

Таблиця 2.18 - Розрахунок власних оборотних коштів підприємства

Показники	Код рядка, Ф№1	Звітний період		Відхилення	
		на початок, тис.грн	на кінець, тис.грн	абсолютне, тис.грн (гр3-гр2)	відносне,% (гр4:гр2) x100
А	1	2	3	4	5
1.Власний капітал	1495	26533	28089	1556	5,86
2.Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	-	-	-	-
3.Необоротні активи	1095	7093	5548	-1545	-21,78
4.Власні оборотні кошти (р1+р2-р3)		19440	22541	3101	15,95

Як видно власні оборотні кошти впродовж звітного періоду збільшилися на 3101 тис. грн., або на 15,95% як результат зростання власного капіталу - на 1556 тис. грн., але зменшення необоротних активів – на 1545 тис. грн. Зростання оборотних коштів на кінець звітного періоду свідчить про покращення фінансового стану підприємства.

Однією з основних характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість. В табл.2.19 наведені розрахунки і аналіз показників фінансової стійкості.

Таблиця 2.19 - Оцінка показників фінансової стійкості

Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Оптимальне значення
A	1	2	3
1. Коефіцієнт автономії	0,872	0,923	>0,5
2. Коефіцієнт фінансової залежності	1,147	1,083	< 2
3. Наявність власних оборотних коштів тис.грн.	19440	22541	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,733	0,802	0,4...0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	0,833	0,906	не менше 0,1
6. Коефіцієнт співвідношення зобов'язань і власного капіталу	0,147	0,083	0,7 – 1,0

Аналіз показників фінансової стійкості свідчить, про зменшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування і зростання його фінансової стійкості - зростання коефіцієнта автономії, зменшення коефіцієнта фінансової залежності, зростання власних оборотних коштів. В цілому всі відносні показники знаходяться в межах оптимальних значень.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки за кожною групою активу і пасиву балансу (табл.2.20).

Баланс підприємства вважається **абсолютно** ліквідним, якщо використовуються такі співвідношення:

$$A_1 \geq P_1; A_2 \geq P_2; A_3 \geq P_3; A_4 \leq P_4.$$

З розрахунків ліквідності балансу табл.2.20 можна побачити, що виконувалися усі умови, тобто баланс вважається абсолютно ліквідним. Про ліквідність балансу свідчить також перевищення суми поточних активів ($A_1 + A_2 + A_3$) над короткостроковими зобов'язаннями ($P_1 + P_2$).

Розрахунки коефіцієнтів ліквідності наведено в табл. 2.21.

Порівняння розрахованих коефіцієнтів ліквідності з оптимальним рівнем свідчить, що на початок і на кінець звітного періоду всі коефіцієнти ліквідності знаходилися в оптимальному рівні, що підтверджує раніше зроблений висновок про абсолютну ліквідність балансу. Можна зробити висновок, що коефіцієнт покриття поточних зобов'язань усіма поточними активами впродовж двох

періодів спостерігається перевищення нормативного значення, що свідчить про достатній рівень платоспроможності.

Таблиця 2.20 - Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу

Актив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Платіжний надлишок або недостача	
						На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1. Найбільш ліквідні Активи (A_1)	1244	876	1. Негайні пасиви (P_1)	475	435	769	441
2. Активи, що швидко реалізуються (A_2)	9438	11452	2. Короткострокові пасиви (P_2)	3410	1906	6028	9546
3. Активи, що реалізуються повільно (A_3)	12664	12554	3. Довгострокові пасиви (P_3)	-	-	12664	12554
4. Активи, що важко реалізуються (A_4)	7093	5548	4. Постійні пасиви (P_4)	26533	28089	-19440	-22541
Баланс	30424	30430	Баланс	30424	30430	x	x

Таблиця 2.21 - Аналіз ліквідності підприємства

Показники	Методика розрахунку	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Оптимальний рівень
A	1	2	3	4
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{1160 + 1165}{1695}$	0,320	0,374	0,20-0,35
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{1195 + 1200 - 1100 - 1110}{1695}$	2,741	5,266	1,0
3. Коефіцієнт покриття	$\frac{1195 + 1200}{1695}$	5,996	10,629	1,0 - 2,0

Так як у ТОВ «Чорноморська іграшка» в складі активів переважають оборотні активи, аналіз ділової активності передбачає аналіз використання оборотного капіталу (оборотних активів) та його окремих складових. Цей аналіз здійснюється на основі даних форм №1 і форм №2 за допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22 - Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка, алгоритм розрахунку	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Відхилення	
				абсолютне (гр3-гр2)	відносне % (гр4:гр2) x100
А	1	2	3	4	5
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	Ф №2 р 2000	31313	30548	-765	-2,44
2. Середньорічні залишки оборотних коштів в тис.грн.	Ф №1 р 1195	23331	24882	1551	6,65
В т.ч. 2.1 Запаси	р 1100 1110	12664	12554	-110	-0,87
2.2 Кошти в розрахунках	1125÷1155	9428	11418	1990	21,11
2.3 Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	р 1160,1165	1244	876	-368	-29,58
2.4 Інші оборотні активи	р 1170,1190	10	34	24	-
3. Кількість днів в періоді	х	360	360	-	-
4. Одноденна виручка тис.грн.(р 1:р3)		86,98	84,85	-2,13	-2,45
5. Коефіцієнт оборотності (р1:р2)		1,34	1,22	-0,12	-8,95
6. Тривалість 1 обороту, днів (р3:р5) або(р 2 :р 4)		268,5	293,4	24,9	9,27
В т.ч.					
6.1 В запасах (2.1:4)		145,60	147,95	2,35	1,61
6.2 В коштах, в розрахунках(2.2:4)		108,39	134,57	26,18	24,15
6.3 В грошових коштах (2.3:4)		14,30	10,32	-3,98	-27,83
6.4 В інших оборотних коштах (2.4:4)		-	-	-	-
7. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн		30548 - 31313:23331 -24882= 22763- 24882 = -2119			

Дані табл. 2.22 свідчать про погіршення показників використання оборотних коштів у звітному періоді в порівнянні з попереднім. Коефіцієнт обороту зменшився на 0,12 обороти, а тривалість 1 обороту збільшилася на 24,9 днів. Це призвело до надлишку оборотних коштів, як результат погіршення їх використання, складає 2119 тис. грн.

Аналіз ділової активності передбачає аналіз оборотності не лише оборотного капіталу але й усього капіталу з оцінкою операційного циклу табл. 2.23.

Таблиця 2.23 -Аналіз ділової активності підприємства

Показники	Попередній період	Звітний період	Абсолютне відхилення (гр2-гр1)
А	1	2	3
1.Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції,тис.грн	31313	30548	-765
2. Вартість активів, тис.грн	30424	30430	6
3. Вартість оборотних активів, тис.грн	23331	24882	1551
4.Вартість запасів тис.грн.	12664	12554	-110
5.Дебіторська заборгованість тис.грн.	9428	11418	1990
6.Кредиторська заборгованість, тис.грн.	3764	2169	-1595
7.Власний капітал, тис.грн.	26533	28089	1556
<i>\Коефіцієнт оборотності</i>			
8.Активів (р.1:p2)	1,026	1,003	-0,023
9.Оборотних активів (р.1:p.3)	1,342	1,228	-0,114
10.Запасів (р.1:p.4)	2,394	2,433	0,039
11.Дебіторська заборгованість (р.1:p.5)	3,321	2,675	1,152
12.Кредиторської заборгованості (р1 :р6)	8,319	14,084	5,765
13. Власного капіталу (р.1:p.7)	1,180	1,087	-0,093
<i>Термін одного обороту, дні</i>			
14. Активів (360:p.8)	350,9	358,9	8
15.Оборотних активів	268,5	293,4	24,9
16.Запасів (360:p.10)	150,4	147,9	-2,5
17.Власного капіталу (360:p.13)	305,1	331,2	26,1
<i>Строк погашення, дні</i>			
18.Дебіторська заборгованість (360:p.11)	108,4	134,6	26,2
19. Кредиторська заборгованість (360:p.12)	43,3	25,6	-17,7
20.Тривалість операційного циклу (р.16+p.18)	258,8	282,5	23,7

Висновки до другого розділу

В розділі був проведений фінансовий аналіз, аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Чорноморська іграшка» за 2019 –

2020 роки з поглибленим економічним аналізом готової продукції.

Результати проведеного фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ «Чорноморська іграшка» дозволяють зробити наступні висновки:

1. У звітному році у порівнянні з попереднім роком обсяг виробництва зменшився на 33,80 т або на 8.54%. Також можна побачити і зменшення обсягу продукції у порівняних цінах на 1111,6 тис. грн. або на 4,49%. При цьому обсяг продукції у діючих цінах навпаки збільшився на 2727 тис. грн. або на 13%. Це все відбулося через спад цін та рівня інфляції.

2. Повна собівартість реалізованої продукції зменшилась на 6864 тис грн. або на 18,43 % порівняно з попереднім роком. На зміну собівартості вплинула сума адміністративних витрат, вона зменшилась у звітному році на 1952 тис. грн. або на 34,27%, та сума витрат на збут, яка зменшилась на 163 тис. грн. або на 18,89 %.

3. Через зменшення витрат зменшився показник витрати на 1 грн. реалізованої продукції на 13 грн 9 коп. Це негативно впливає на діяльність підприємства, адже показує зменшення ефективності виробництва та отримання прибутку.

4. Фінансовий результат до оподаткування зріс на 30 тис. грн. або на 23,08 %. Це відбулося за рахунок змін фінансового результату від іншої діяльності, який збільшився на 56 тис. грн.

5. Зменшення обсягу виробництва призвело до зростання показника матеріаловіддачі продукції на 0,369 грн. або 36,64%. Матеріаломісткість продукції навпаки зменшилась на 0,266 грн.

6. Станом на кінець звітного року можна побачити, що підприємство збільшило суму середньорічної вартості оборотних коштів на 699 тис. грн. або на 2,99 %. Це свідчить про те, що у 2020 р. підприємство отримало потрібну суму коштів для забезпечення подальшого здійснення своєї діяльності.

Для стабілізації фінансово-економічного стану підприємства пропонуємо:

- збільшити обсяг реалізації продукції;
- зменшити собівартість продукції;

- поліпшити якість продукції і на цій підставі підвищити ціни;
- оптимізувати структуру продукції;
- знайти найвигідніші ринки збуту;
- реалізовувати продукцію в більш оптимальні строки;
- удосконалити організацію праці та виробництва;
- привести в дію виробничі ресурси, які не використовувалися раніше.

3. СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ У ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ІГРАШКА»

3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського та податкового обліку на підприємстві

Облікова політика ТОВ «Чорноморська іграшка» складена та відповідає вимогам Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Метою підприємства є дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності.

При відображенні в бухгалтерському обліку господарських операцій і подій застосовують норми відповідних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, затверджених Міністерством фінансів України. За відсутності необхідних норм у вітчизняних П(С)БО застосовуються аналогічні норми системи міжнародних стандартів фінансової звітності МСБО – МСФЗ на підставі того, що національні стандарти не можуть суперечити міжнародним. Облік готової продукції та її реалізації ведеться згідно Податковому Кодексу України (ПКУ), Н(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 15 «Дохід», П(С)БО 16 «Витрати», , які регулюють господарсько-фінансову діяльність товариства.

Застосовується план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій і організацій. З метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації з дозволу головного бухгалтера вводиться додаткова система субрахунків. Слід відмітити, що облік доходів підприємства ведеться на рахунку класу 7 «Доходи і результати діяльності».

Облік витрат підприємства ведеться на рахунках класу 9 «Витрати діяльності», для обліку господарських операцій ТОВ «Чорноморська іграшка» не використовує рахунки класу 8 «Витрати за елементами».

У ТОВ «Чорноморська іграшка» організацію ведення бухгалтерського обліку покладено на головного бухгалтера, який призначається на посаду керівником підприємства. Штатним розписом визначається кількісний штат співробітників бухгалтерського відділу, він затверджується керівником.

Права та обов'язки головного бухгалтера підприємства визначаються положенням про бухгалтерський відділ та посадовою інструкцією відповідно до закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

ТОВ «Чорноморська іграшка» має лінійно-штатну організаційну структуру облікового апарату (рис. 3.1). На підприємстві бухгалтерія складається з бухгалтерів, економіста, касира та головного бухгалтера.

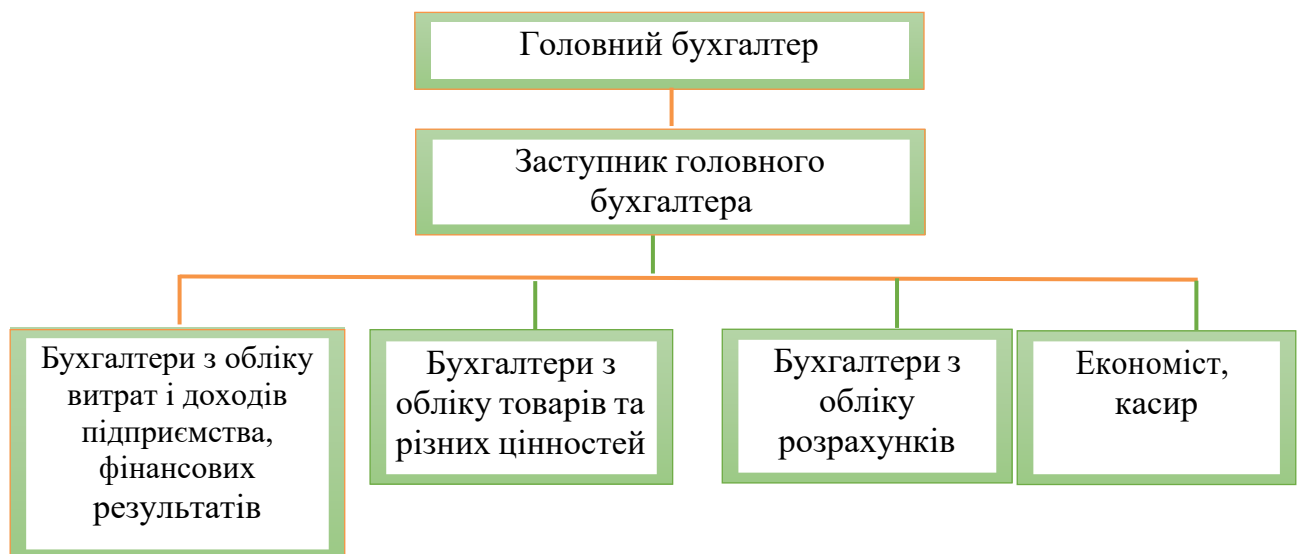

Рис. 3.1. Структура бухгалтерії ТОВ «Чорноморська іграшка»

Щоб організувати обліковий процес головний бухгалтер розподіляє обов'язки між працівниками бухгалтерії. Він враховує наступні фактори: кваліфікація робітників, організаційна структура облікового процесу, важливість та складність виконуваної роботи.

Функції бухгалтерії тісно пов'язані з роботою всіх відділів та служб, виробничих відділ підприємства, від яких вона отримує необхідні дані для

контролю і обліку також надає економічну інформацію для прийняття управлінських рішень

На бухгалтерський відділ, який очолюється головним бухгалтером, покладено ведення обліку на підприємстві. Бухгалтерський відділ - це незалежний структурний відділ апарату управління, який виконує обліку та формує звітність підприємства, згідно вимог чинного законодавства.

Згідно визначених функцій бухгалтерський відділ підприємства здійснює нагляд і контроль за ТОВ «Чорноморська іграшка» у таких сферах:

- витрачання та збереження коштів і матеріальних цінностей;
- фінансово-кредитні відносини, регулювання валютних та податкових відносин, які пов'язані з вимогами до суб'єктів кредитно-господарських зобов'язань перед державною та розрахункової дисципліни;
- додержання вимог валютного законодавства та податкової дисципліни;
- ціни та ціноутворення;
- праця та виробництво: дотримання норм, стандартів, законодавства про працю і додержання, за безпекою виробництва та праці, дотримання правил виконання господарської діяльності.

Працівникам бухгалтерії для автоматизації рахунків-фактури, проведення платежів, нарахування заробітної плати, ведення бухгалтерського обліку та податків допомагає бухгалтерське програмне забезпечення. Програмне забезпечення можливо також використовувати в сфері управління витратами, це дозволить відстежувати з однієї центральної платформи всі витрати підприємства.

Крім того, однією з переваг використання програмного забезпечення бухгалтерським відділом є полегшення та швидкість закриття бухгалтерських книг за допомогою звітності про витрати.

Такими нормативними документами як: «Положенням про бухгалтерську службу» та посадовими інструкціями регламентуються обов'язки бухгалтерів, де вказано їх основні функції.

Керівнику підприємства та головному бухгалтеру надається право першого та другого підпису на первинних облікових документах, платіжних документах, дорученнях на одержання товарно-матеріальних цінностей, реєстрах бухгалтерського обліку, відповідних звітах та угодах.

Первинні документи, які є підставою для відображення операцій в бухгалтерському обліку ТОВ «Чорноморська іграшка», слід оформлювати та подавати у строки, визначені Графіком документообігу.

У ТОВ «Чорноморська іграшка» бухгалтерський облік автоматизовано. Для забезпечення потреб бухгалтерії використовується наступне програмне забезпечення BAS Бухгалтерія – для відображення господарських операцій та складання первинних документів; для складання звітності та звітування перед фіскальною службою України та Державним комітетом статистик використовується програма М.е.doc; Клієнт-банк використовується для здійснення розрахунків та контролю за рухом грошових коштів.

3.2. Організація обліку готової продукції у ТОВ «Чорноморська іграшка»

Облік у ТОВ «Чорноморська іграшка» представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий. Оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах підприємства складськими робітниками, робота яких перевіряється 1 раз у 2 тижні менеджерами. Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у відділі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності.

Бухгалтерський облік у ТОВ «Чорноморська іграшка» регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та П(С)БО. Ведення бухгалтерського обліку у ТОВ «Чорноморська іграшка» регулюється Наказом про облікову політику. В наказі обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку ТОВ «Чорноморська іграшка».

Організація бухгалтерського обліку та фінансової звітності у ТОВ

«Чорноморська іграшка» ґрунтується на принципах автономності підприємства, безперервності діяльності, періодичності, історичної (фактичної) собівартості, нарахування та відповідності доходів і витрат, повного висвітлення, послідовності, обачності, превалювання змісту над формою та єдиного грошового вимірника, що має забезпечити одержання достовірної, якісної, своєчасної та доступної для розуміння інформації з метою прийняття її користувачами відповідних рішень.

Господарські операції підприємства, що впливають на стан майна, капіталу, зобов'язань і фінансових результатів, відображаються у бухгалтерському обліку методом їх суцільного і безперервного документування.

Записи в облікових регістрах здійснюються на підставі первинних документів, тобто письмових свідоцтв, що фіксують, підтверджують господарські операції та надають юридичної сили даним бухгалтерського обліку.

Первинні документи складаються на обчислювальних машинах у момент проведення кожної господарської операції. Відповідальність за своєчасне і якісне складання документів, надання їх для відображення у бухгалтерському обліку, за достовірність наведених у документах даних несуть особи, які склали, надрукували і підписали ці документи.

Інформація, що міститься у взятих до обліку первинних документах і необхідна для відображення у бухгалтерському обліку, фіксується у програмі 1С:Бухгалтерія, де вона нагромаджується та систематизується в облікових регістрах різноманітних форм (оборотно-сальдова відомість, оборотно-сальдова відомість по рахунках, картки рахунків, зведені проводки, головна книга тощо).

В цій же програмі інформація про господарські операції підприємства за звітний період узагальнюється у вигляді фінансових (бухгалтерських) звітів.

З метою упорядкування руху та своєчасного відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку у ТОВ «Чорноморська іграшка» встановлено графіки документообороту, які встановлюють чітко визначений

рух (переміщення) документів по підрозділах підприємства та виконавців, через які проходить кожен первинний документ, визначають максимальний термін його перебування в підрозділі, терміни для відображення в обліку.

Випущена з виробництва готова продукція здається на склад за накладними. Вони виписуються у двох примірниках цехом-здавачем і після підпису уповноваженої посадової особи цеху і відділу технічного контролю разом з продукцією здаються на склад. Один примірник накладної з розпискою завідуючого складом про прийняття готової продукції повертається цеху-здавачеві. На підставі другого примірника накладної, матеріально відповідальна особа робить запис у картках складського обліку про оприбуткування готової продукції, після чого разом з матеріальним звітом передає накладні до бухгалтерії.

Форма ведення бухгалтерського обліку у ТОВ «Чорноморська іграшка» – автоматизована. На даний момент в бухгалтерії підприємства використовують програму BAS Бухгалтерія. Основним способом реєстрації господарських операцій в обліку є введення в програму документів, що відповідають первинним документам бухгалтерського обліку – бухгалтерські проводки за документами, будь-які реєстри аналітичного та синтетичного обліку, а також звітність формуються автоматично.

Слід зазначити, що ця програма дозволяє вести аналітичний облік рахунками в будь-якому розрізі та ступені деталізації (субконто). Документальне оформлення операцій готової продукції щодо її реалізації відбувається у документах :

- рахунок-фактура (називають документацію встановленого зразка, яка оформляється продавцем (постачальником) і засвідчує фактичну відвантаження продукції покупцеві або надання будь-яких послуг. У ній міститься інформація про товари, їх вартість, реквізити обох сторін угоди, а також розмір податкової ставки і загальна сума ПДВ);

- податкова накладна (документ, який платник податку на додану вартість в Україні зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) на його вимогу);

– банківська виписка.

В результаті дослідження практичного аспекту обліку готової продукції на ТОВ «Чорноморська іграшка» в автоматизованій програмі визначено, що першим етапом є формування нормативно-довідникової бази. Так, на даному підприємстві ведеться Довідник «Номенклатура». Цей довідник вказує на асортимент продукції на підприємстві, тобто в нього заносяться карточки, в яких вказуються усі наші товари, запчастини – взагалі те, що ми покупаємо або продаємо. У карточці продукції ми можемо бачити її повну назву, ціну без ПДВ та з ПДВ, одиницю виміру.

Для вводу залишків продукції на складах використовується функція «Ввод залишків». Відображається структура картки, куди бухгалтер по кожному реквізиту заносить залишки за кожним номером номенклатури.

Продаж готової продукції здійснюється у супроводі з документом «Видаткова накладна». При відвантаженні готової продукції так само формують «Видаткову накладну».

Якщо підприємство отримує товар від постачальника, то формується «Прибуткова накладна», в якій відображається від кого було отримано товар, в якому обсязі та ціна з ПДВ за отриманий товар. На підставі отриманих документів складається «Запис книги придбання». Після продажу готової продукції або придбання товарів виписується «Податкова накладна», тобто податкова накладна складається на дату виникнення податкова зобов'язання, яка визначається відповідно до ст. 187 ПКУ.

Відбиття інформації щодо повернення вже придбаної продукції відбувається документом «Поворотна накладна». Даний документ створюється використовуючи функцію «На підставі» до документа реалізації продукції.

Після того, як усі операції по відвантаженню або оприбуткуванню готової продукції були закінчені, ми можемо зробити «Аналіз рахунку» за період. Звіт «Аналіз рахунку» містить обороти рахунка з іншими рахунками за обраний період, а також сальдо на початок і на кінець періоду.

Відображення всіх операцій, які були проведені протягом досліджуваного

періоду, ми можемо побачити сформувавши оборотно-сальдову відомість за певний період. Оборотна відомість з готової продукції надає інформацію про визначення кількісного руху, початкових та кінцевих залишків, надходження та вибуття продукції за певний проміжок часу.

Під час дослідження було виявлено, що при застосуванні програми BAS Бухгалтерія можна обліковувати всі виробничі процеси, починаючи з купівлі сировини та матеріалів до реалізації готової продукції. При цьому всі виробничі операції будуть автоматично відображені і у бухгалтерському обліку і в податковому. Всі витрати, які буди протягом періоду будуть відображатися на рахунках обліку витрат.

Заключним етапом бухгалтерського фінансового обліку є складання звітності. Звітним періодом для складання річної фінансової звітності підприємства є календарний рік. Річна фінансова звітність подається до відповідних органів у складі шести форм, наведених в табл.3.1.

Таблиця 3.1 – Форми фінансової звітності та їх характеристика

Форми звітності	Характеристика
№1 «Баланс»	Фінансовий стан підприємства, склад активів, зобов'язань і власного капіталу
№2 «Звіт про фінансові результати»	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства
№3 «Звіт про рух грошових коштів»	Надходження та витрати грошових коштів
№4 «Звіт про власний капітал»	Зміни власного капіталу підприємства
№5 «Примітки до фінансової звітності»	Доповнюють інформацію наведену в фінансових звітах
№6 «Додаток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами»	Інформація про доходи, витрати, фінансові результати, активи і зобов'язання звітних сегментів

Перед складанням річної фінансової звітності у ТОВ «Чорноморська іграшка» обов'язково проводять інвентаризацію активів та зобов'язань підприємства.

Працівники відділу бухгалтерії також застосовують для обробки інформації наступні програми: MS Word, MS Excel.

У програмі MS Word в основному створюється і редагуються текстові документи та звіти. В цьому форматі працівники відділу отримують інформацію від інших підрозділів, керівництва та державних служб.

У програмі MS Excel складаються різноманітні таблиці для подальших

обчислень, дозволяє вирішувати завдання і тому є поширеною програмою в усіх підрозділах ТОВ «Чорноморська іграшка»

Випущена з виробництва готова продукція здається на склад за накладними.

В бухгалтерії на підставі накладних ведеться накопичувальна відомість випуску готової продукції, у якій випущена продукція групується за видами і сортами (номенклатурними номерами) і відображається за двома оцінками – за обліковою вартістю (плановою собівартістю або за відпускними цінами без ПДВ) і фактичною собівартістю.

Дані відомості випуску готової продукції є підставою для оприбуткування.

Синтетичний облік наявності і руху готової продукції за фактичною собівартістю ведеться на активному рахунку 26 «Готова продукція». Оприбуткування випущеної з виробництва продукції відображається по дебету рахунка 26 «Готова продукція» і кредиту рахунка 23 «Виробництво».

У ТОВ «Чорноморська іграшка» згідно з робочим планом рахунків для обліку готової продукції використовуються аналітичні рахунки до синтетичного рахунку 26 «Готова продукція», зокрема:

26.1 – Готова продукція (склад)

26.2 – Готова продукція (в путі)

Виконані і здані за актами замовникам роботи списуються з кредита рахунка 23 «Виробництво» на дебет рахунка 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг».

Оприбуткування готової продукції у ТОВ «Чорноморська іграшка» за жовтень 2020 року наведено в табл. 3.2.

Фактичний відпуск готової продукції покупцям зі складу або цеху оформляють на підставі доручення на право одержання цінностей, накладної, а за необхідності перевезення продукції - товарно-транспортної накладної.

Розрахунковими документами є: договір-угода, рахунки-фактури, платіжні вимоги, у них містяться дані про відвантажену продукцію

(найменування, кількість, ціна, вартість тощо).

Таблиця 3.2 – Оприбуткування готової продукції на склад у ТОВ «Чорноморська іграшка» за жовтень 2020 року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Передана на склад готова продукція з основного виробництва по фактичній собівартості	26	231	153250,56
2	Відображено вартість повернутої покупцем продукції	704	361	7802,35
3	Зроблено коректування податкових зобов'язань по ПДВ методом «червоне сторно»	(704)	(641)	(1300,42)
4	Відкоригована виробнича собівартість повернутої продукції методом «червоне сторно» (5426,27 грн.)	(901)	(26)	(5426,27)
5	Відкореговано фінансовий результат на: - суми доходу - собівартість повернутої продукції	791 (791)	704 (901)	6501,93 (5426,27)
6	Оприбутковано надлишки готової продукції, виявлені при інвентаризації, по справедливій вартості	26	719	1451,83
7	Віднесено доходи на фінансовий результат	719	791	1451,83
8	Дооцінена раніше знижена в ціні готова продукція в межах попередньої уцінки	26	716	548,38
9	Віднесено доходи на фінансовий результат	716	791	548,38

Процес реалізації починається з моменту оприбуткування готової продукції, а завершується отриманням коштів від покупців.

Принципи бухгалтерського обліку вимагають, щоб дохід не був врахований до того періоду, в якому товар буде відвантажений.

Облік розрахунків з покупцями та замовниками за реалізовану продукцію у ТОВ «Чорноморська іграшка» за жовтень 2020 року наведено в табл. 3.3.

Нині часто практикується попередня оплата, тобто оплата в рахунок майбутніх поставок. До фактичного відвантаження товару така оплата не вважається покупкою для покупця і реалізацією для продавця. Проте часто буває, що товар відвантажений, але гроші за нього ще не надійшли, тобто проведено продаж у кредит.

Датою реалізації продукції, товарів (робіт, послуг) вважається дата відвантаження (передавання) продукції, товарів (підписання документів про виконані роботи, надані послуги). За дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображається продажна вартість реалізованої

продукції, яка включає податок на додану вартість, акцизи та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів та включені у вартість реалізації, за кредитом - сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, у касу, та інші види розрахунків.

Таблиця 3.3 – Облік розрахунків з покупцями та замовниками за реалізовану продукцію у ТОВ «Чорноморська іграшка» за жовтень 2020 року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Продана продукція покупцю за договірною вартістю з урахуванням ПДВ (1500кг *18.35 грн)	361	701	27525,00
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ (27525/6)	701	641	4587,50
3.	Списана готова продукція зі складу за фактичною собівартістю (13,53 грн*1500кг)	901	261	20295,00
4.	Надійшла часткова оплата за продукцію на поточний рахунок продавця	311	361	27525,00
5.	Списаний чистий дохід від реалізації на фінансові результати (27 525 грн – 4587,50 грн)	701	791	22937,50
6.	Списана фактична собівартість готової продукції на фінансові результати	791	901	20295,00
7.	Списаний на прибуток фінансовий результат за підсумками звітного періоду (22 937 грн – 20 295 грн)	791	441	2642,50

Оформляється виникнення дебіторської заборгованості транспортними документами на відвантаження продукції, актами виконаних робіт і платіжними документами.

Облік реалізації готової продукції у ТОВ «Чорноморська іграшка» на умовах попередньої оплати наведено в табл.3.4.

Процес проведення інвентаризації готової продукції передбачає: переважування, обмір, підрахунок комісією у порядку розміщення продукції у даному приміщенні, не допускаючи безладного переходу від одного виду продукції до іншого. Після перевірки вхід до приміщення опломбовується і комісія переходить у наступне приміщення.

Облік дооцінки готової продукції та результатів інвентаризації у ТОВ «Чорноморська іграшка» наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.4 – Облік реалізації готової продукції у ТОВ «Чорноморська іграшка» (на умовах авансу) за жовтень 2020 року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Отримано попередню оплату за готову продукцію в сумі 24326,55 грн.	311	681	24326,55
2	Нараховано податкові зобов'язання по ПДВ	643	641	4054,43
3	Відображено дохід від реалізації готової продукції	361	701	24326,55
4	Списано податкові зобов'язання, отримана податкова	701	643	4054,43
5	Списано фактичну собівартість відвантаженої готової продукції в сумі 14025,32 грн.	901	26	14025,32
6	Списано вартість послуг з доставки продукції автомобільним транспортом в сумі 1848,55 грн. в т.ч. ПДВ	93	232	1540,46
7	Сформовано фінансовий результат:			
	— віднесені доходи від реалізації на фінансовий результат	701	791	20272,12
	— списана собівартість відвантаженої продукції	791	901	14025,32
	— списані витрати на збут	791	93	1540,46
8	Проведено залік заборгованостей	681 361	361	24326,55

Таблиця 3.5 – Облік дооцінки готової продукції та результатів інвентаризації у ТОВ «Чорноморська іграшка» за жовтень 2020 року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Уцінка готової продукції	946	26	15028,36
2.	Дооцінка залишків готової продукції на складі	26	42	14020,48
3.	Залишки готової продукції при інвентаризації	26	719	9055,27
4.	Виявлено при інвентаризації недостачу готової продукції, яку віднесено на винну особу	375	26	6265,03
5.	Вартість недостачі готової продукції	947	26	6562,03
6.	Відшкодування винними особами збитку від недостачі і розкрадання матеріальних цінностей	30 (66)	375	7023,75
7	Списано витрати пов'язані із знеціненням (уцінкою) готової продукції.	946	26	15028,36

Списання запасів внаслідок їх псування слід проводити на підставі належно оформленого акта. До складу комісії зі списання повинен входити представник незалежної експертизи. Усі реквізити акта мають бути заповнені. Наявність резолюції керівника підприємства на кожному акті є обов'язковою.

Метою інвентаризації є перевірка фактичної наявності запасів, порівняння їх фактичної наявності з даними відповідних рахунків бухгалтерського обліку. Облік недостач готової продукції внаслідок проведеної

інвентаризації у ТОВ «Чорноморська іграшка» наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6. – Недостачі готової продукції внаслідок проведеної інвентаризації у ТОВ «Чорноморська іграшка» за жовтень 2020 року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Списано недостачу готової продукції в межах норм природних втрат, виявлена в результаті інвентаризації	947	26	253,05
2	Списано витрати на фінансовий результат	791	947	253,05
3	Списано недостачу готової продукції в сумі 1815,38 грн. понад норми природних втрат, виявлена в результаті інвентаризації, по яких не встановлені винуватці	947	26	1815,38
4	Зменшено податковий кредит по ПДВ на суму податку, нарахованого на вартість запасів, використаних на виробництво відсутньої продукції (методом «червоне сторно»)	(641)	(644)	(363,08)
5	Віднесено суму ПДВ до складу витрат звітного періоду	947	644	363,08
6	Врахована на забалансовому субрахунку вартість відсутньої продукції, по якій на дату балансу не встановлені	072	-	1815,38
7	Списано витрати на фінансовий результат	791	947	2178,46

Вартість недостачі готової продукції, незалежно від причин виникнення, списується з кредиту рахунка 26 «Готова продукція» на дебет рахунка 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей». Після прийняття рішення керівником підприємства, зафіксованого у протоколі результатів Інвентаризації, вартість недостачі готової продукції з вини матеріально відповідальних осіб відноситься на їх рахунок і відображається записом: Д-т рах. 375 «Розрахунки по відшкодуванню завданих збитків», К-т рах. 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Якщо на час виявлення недостачі продукції винні особи не встановлені, то вартість такої недостачі продукції списується на невідшкодовані втрати на забалансовий рахунок 07 «Списані активи», субрахунок 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей».

Після встановлення конкретних винуватців зазначеної нестачі готової продукції роблять запис: Д-т рах. 375 «Розрахунки по відшкодуванню завданих збитків», К-т рах. 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Одночасно роблять запис по кредиту забалансового рахунка 072

«Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей».

Слід відмітити, що після відображення бухгалтерського запису реалізації готової продукції завжди виникає бухгалтерська проводка щодо відзначення ПДВ (табл.3.3, табл.3.4, табл.3.6).

3.3. Шляхи вдосконалення обліку руху готової продукції та її реалізації

Для вдосконалення обліку готової продукції та її реалізації вважаємо за необхідне розмежувати витрати на збут, які пов'язані з доведенням існуючої продукції до споживача (тара, упаковка, вантажні роботи, транспортування, складування, витрати на утримання складів, магазинів, торгового персоналу тощо) та маркетингові витрати, що виникають у зв'язку з вивченням і стимулюванням попиту, пошуком інформації про ринки збуту і розширенням частки ринку виробника. Інша пропозиція стосується використання у розрахунках із покупцями таких форм, які б гарантували своєчасне надходження грошей за відпущену покупцям продукцію.

Найзручнішими, на думку Слюсарчук Л., є використання попередньої оплати за продукцію, а також акредитивної форми розрахунків. Ми вважаємо, що обидві форми безготівкових розрахунків найбільш безпечні й унеможливають виникнення безнадійної дебіторської заборгованості. У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено: «Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку. В Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку визначено, що вести аналітичний облік, тобто застосовувати чи не застосовувати в обліку рахунки третього і нижчих порядків, підприємство вирішує самостійно. Причому підприємство може вводити нові субрахунки, зважаючи на потреби управління, контролю, аналізу і звітності з обов'язковим збереженням кодів субрахунків, передбачених «Планом рахунків». У роботі було розглянуто класифікацію

готової продукції за ступенем складності та виявлено три види складної продукції: основна, супутня та побічна.

Вважаємо, ведення більш деталізованого обліку готової продукції є найбільш доцільним засобом її обліку.

Існують деякі недоліки у веденні «Журналу реєстрації господарських операцій» стосовно обліку готової продукції. Один із суттєвих недоліків полягає у відсутності інформації про її обсяги, що ускладнює процеси планування господарської діяльності. Зважаючи на вищесказане, доцільно додати до «Журналу реєстрації господарських операцій» графи з додатковою інформацією, а саме: перша графа буде відображати інформацію про надходження готової продукції, а друга – про її вибуття. Таке доповнення забезпечить отримання достовірної оцінки готової продукції, що відповідає стандартам обліку, а також розширить коло користувачів нововведеної форми обліку, оскільки зміни, що було запропоновано внести до «Журналу реєстрації господарських операцій», сприятимуть посиленню контролю обліку готової продукції.

Слід зазначити, що за умов зростання обсягів інформації продуктивне вирішення питань управління програмою виробництва та реалізації на підприємстві можливе тільки з упровадженням автоматизованих систем оперативного та управлінського обліку. Завдяки автоматизації процесів обліку з реалізації готової продукції буде забезпечено контроль надходження платежів від покупців за відвантаженою продукцією, зменшено час для визначення обсягу податкового зобов'язання з ПДВ, спрощено процес розподілу позавиробничих витрат, зокрема збутових. Що стосується автоматизації складського обліку, то вона забезпечує отримання даних аналітичного обліку залишків та надходження на склад готової продукції в її вартісному та натуральному вимірах; даних про витрати та випуск готової продукції, що береться до уваги під час прийняття управлінських рішень.

Отже, у сучасних умовах особливу увагу потрібно приділити можливості автоматизації розрахункових операцій між контрагентами та реалізації продукції через мережу Інтернет. Переведення обліку готової продукції з

ручного на автоматизований режим суттєво спростить контроль господарських процесів в умовах зростання обсягів інформації. Облік готової продукції здійснюється на основі первинних документів – актів, накладних, відомостей випуску продукції; документів, що засвідчують якість. З використанням комп'ютерної техніки на багатьох виробничих підприємствах прийнято вести облік реалізації готової продукції без застосування узагальнюючих документів. Виняток становить формування оборотно-сальдової відомості за рахунком 26 «Готова продукція». Цей документ характеризує інформацію щодо оборотів і залишків готової продукції.

Однак, на нашу думку, цього недостатньо, тому доцільно на підставі первинних документів складати реєстри документів з реалізації готової продукції. Реєстри необхідно формувати за напрямками реалізації, видами продукції, покупцями та замовниками. Щоденне заповнення цих реєстрів дасть змогу здійснювати оперативний контроль за реалізацією продукції, застосуванням цін та їх змінами, надходженням виручки.

Випуск готової продукції за звітний місяць відображають у двох оцінках: за обліковими цінами (за плановою собівартістю) і за фактичною собівартістю, яка визначається наприкінці місяця після упорядкування звітної калькуляції, яка базується на даних аналітичного обліку.

Для того щоб позбутися розбіжностей в оцінці готової продукції, необхідно визначити відхилення між фактичною й умовною вартістю продукції після формування калькуляції, та скласти виправні проводки: Дт 26 «Готова продукція»; Кт 23 «Виробництво» (якщо фактична собівартість готової продукції перевищує умовну вартість). Або сторнувати такий запис, якщо фактична собівартість виявиться меншою від умовної вартості.

Вважаємо за доцільне у ТОВ «Чорноморська іграшка» до рахунку 26 «Готова продукція» відкрити два субрахунки: 261 «Готова продукція за обліковими цінами»; 262 «Відхилення фактичної виробничої собівартості готової продукції від облікової ціни».

Пропонуємо надходження на склад готової продукції відобразити записом: Дт 261 «Готова продукція за обліковими цінами»; Кт 23 «Виробництво».

Одночасно потрібно відобразити суму відхилень, яка виникає між фактичною виробничою собівартістю готової продукції та її вартістю за обліковими цінами. Якщо фактична собівартість готової продукції виявиться вищою, ніж її вартість за обліковими цінами, то додатково слід сформулювати запис: Дт 261 «Готова продукція за обліковими цінами»; Кт 262 «Відхилення фактичної виробничої собівартості готовою продукції від облікової ціни».

При від'ємному значенні відхилення запис на рахунках обліку буде зворотнім: Дт 262 «Відхилення фактичної виробничої собівартості готової продукції від облікової ціни»; Кт 261 «Готова продукція за обліковими цінами».

Необхідність виокремлення зазначених субрахунків пояснюється тим, що в аналітичному обліку можливе відображення готової продукції за обліковими цінами, а надходження та відпуск готової продукції в синтетичному обліку - за фактичною виробничою собівартістю; при цьому облікові записи в системі рахунків можуть бути різними.

Проте, слід зазначити, що основну увагу слід приділяти процесу контролю якості продукції, її відповідності вітчизняним та світовим стандартам, що дасть можливість розширити коло споживачів на вітчизняному ринку та успішно експортувати кондитерські вироби.

Висновки до третього розділу

В результаті дослідження загальної характеристики організації бухгалтерського та податкового обліку на підприємстві, ми можемо сказати, що облікова політика ТОВ «Чорноморська іграшка» складена та відповідає вимогам Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Головна мета підприємства є

дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності.

Відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій та подій супроводжується відповідними положеннями (стандартів) бухгалтерського обліку, затверджених Міністерством фінансів України. Якщо на підприємстві відсутні необхідні норми вітчизняних П(С)БО застосовуються аналогічні норми системи міжнародних стандартів фінансової звітності МСБО – МСФЗ на підставі того, що національні стандарти не можуть суперечити міжнародним.

Зазначимо, що на підприємстві застосовується робочий план рахунків, якій повністю відповідає всім стандартам. Слід відмітити, що облік доходів підприємства ведеться на рахунку класу 7 «Доходи і результати діяльності». Облік витрат підприємства ведеться на рахунках класу 9 «Витрати діяльності», для обліку господарських операцій ТОВ «Чорноморська іграшка» не використовує рахунки класу 8 «Витрати за елементами».

Форма бухгалтерського обліку автоматизована, ведеться з використанням комп'ютерних програм: BAS Бухгалтерія, MEDOC IS та власно розробленою програмою Access.

Податковий облік відповідає вимогам Податкового Кодексу України.

Зазначимо, що підставою для формування даних податкового обліку готової продукції є:

- первинні облікові документи (включаючи бухгалтерські довідки);
- аналітичні документи бухгалтерського обліку.

Облік транспортно-заготівельних витрат ведеться за групами, якщо не можливо провести ідентифікацію та по партіям товару. У разі продажу чи іншому вибутті запасів облік ведеться за методом ФІФО.

Контроль за виконанням наказу про облікову політику покладається на фінансового директора та головного бухгалтера підприємства ТОВ «Чорноморська іграшка».

В ході аналізу організація обліку готової продукції на ТОВ «Чорноморська іграшка», можемо сказати, що облік готової продукції на

підприємстві представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий.

Організація бухгалтерського обліку та фінансової звітності у ТОВ «Чорноморська іграшка» ґрунтується на принципах автономності підприємства, безперервності діяльності, періодичності, історичної (фактичної) собівартості, нарахування та відповідності доходів і витрат, повного висвітлення, послідовності, обачності, превалювання змісту над формою та єдиного грошового вимірника, що має забезпечити одержання достовірної, якісної, своєчасної та доступної для розуміння інформації з метою прийняття її користувачами відповідних рішень.

На підставі аналізу обліку готової продукції та реалізації, нами були запропоновані шляхи вдосконалення обліку руху готової продукції та її реалізації.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Аналіз розглянутих в економічній та обліковій літературі характеристик готової продукції дозволяє зробити висновок, що готова продукція – це продукція, що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування, відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад.

Слід зазначити, що велика кількість трактувань поняття «готова продукція» викликана як існуванням різних підходів до розуміння досліджуваного поняття (економічний, фінансовий, обліковий тощо), так і тим, що кожен з дослідників розглядає готову продукцію чи в певній галузі економіки, чи прив'язуючи їх до конкретного завдання.

Класифікується готова продукція за формою, ступенем готовності і технологічною складністю. Оцінюється готова продукція за первісною вартістю відповідно до П(С)БО-9 «Запаси» і П(С)БО-16 «Витрати». У роботі було наведено алгоритм процесу реалізації готової продукції, з метою більш якісного та швидкого виконання цього процесу.

Зауважмо, що випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформлюється накладними, відомостями, приймально – здавальними документами, актами приймання. Вони виписуються в двох примірниках, один з яких призначений для здавальника, а інший – залишається на складі.

В процесі дослідження було виявлено, що ТОВ «Чорноморська іграшка» веде бухгалтерський облік та оформлює документацію відповідно до законодавчої та нормативної бази, дотримуючись при цьому усіх вимог щодо бухгалтерського обліку та звітності.

Дослідження фінансово-економічного аналізу ТОВ «Чорноморська іграшка» свідчить, що у звітному році у порівнянні з попереднім роком обсяг виробництва зменшився на 33,80 т або на 8.54%. Також можна побачити і зменшення обсягу продукції у порівнянних цінах на 1111,6 тис. грн. або на 4,49%. При цьому обсяг продукції у діючих цінах навпаки збільшився на 2727 тис. грн. або на 13%. Це все відбулося через спад цін та рівня інфляції.

Повна собівартість реалізованої продукції зменшилась на 6864 тис грн. або на 18,43 % порівняно з попереднім роком. На зміну собівартості вплинула сума адміністративних витрат, вона зменшилась у звітному році на 1952 тис. грн. або на 34,27%, та сума витрат на збут, яка зменшилась на 163 тис. грн. або на 18,89 %.

Через зменшення витрат зменшився показник витрати на 1 грн. реалізованої продукції на 13 грн 9 коп. Це негативно впливає на діяльність підприємства, адже показує зменшення ефективності виробництва та отримання прибутку.

Фінансовий результат до оподаткування зріс на 30 тис. грн. або на 23,08 %. Це відбулося за рахунок змін фінансового результату від іншої діяльності, який збільшився на 56 тис. грн.

Також з таблиці можна побачити зростання податку на прибуток. Він збільшився на 2 тис.грн. або на 6,89%. Чистий прибуток зріс на 28 тис.грн. або на 27,72%.

Зменшення обсягу виробництва призвело до зростання показника матеріаловіддачі продукції на 0,369 грн. або 36,64%. Матеріаломісткість продукції навпаки зменшилася на 0,266 грн.

Середньооблікова кількість персоналу не змінилася, але продуктивність праці в 2020 році зменшилася на 1709,9 грн. Фонд оплати праці також зменшився на 328 тис грн. або на 7,69%.

Середнярічна вартість основних засобів значно зменшилась у звітному році на 1691,5 тис. грн. або на 22,30 %, ці зміни не принесли позитивного результату. Фондовіддача по продукції зросла на 1.078 грн. Це говорить про те, що застосування нового обладнання дає очікуваний приріст виробництва Але підприємству слід переглядати ефективність використання працівниками виробничого обладнання, чи не потрібна йому модернізація, щоб зменшити кількість можливого браку та прискорити виробничий процес.

Станом на кінець звітнього року можна побачити, що підприємство збільшило суму середньорічної вартості оборотних коштів на 699 тис. грн. або

на 2,99 %. Це свідчить про те, що у 2020 р. підприємство отримало потрібну суму коштів для забезпечення подальшого здійснення своєї діяльності.

Слід зазначити, що господарські бухгалтерські операції, пов'язані зі змінами готової продукції, записуються на активному рахунку 26 «Готова продукція». Таким чином, в дебеті відображається оприбуткування готової продукції з цеху приватного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або нормативною вартістю, а за кредитом – списання виробничої собівартості готової продукції. Також на підприємстві використовуються аналітичні рахунки до синтетичного рахунку 26 «Готова продукція», зокрема:

26.1 – Готова продукція (склад)

26.2 – Готова продукція (в путі)

Виходячи із загального стану організації обліку готової продукції у ТОВ «Чорноморська іграшка» можна запропонувати впровадження наступних заходів:

1. Удосконалення управлінського обліку. А саме головна увага, в управлінні обліку повинна приділятися управлінню затратами, як єдиного цілісного процесу, який визначатиме політику підприємства;

2. Помітну увагу необхідно приділити плануванню скорочення собівартості продукції по техніко – економічним факторам, що дозволять визначити вплив на затрати заходів по підвищенню науково – технічного рівня;

3. Необхідно покращити методи економічного аналізу собівартості продукції, впровадити методику комплексного аналізу затрат на виробництво і собівартість продукції.

Отже, реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку готової продукції підприємством призведе до значного підвищення результативності його фінансово – економічної діяльності.

Проаналізувавши отриману інформацію щодо обліку готової продукції у ТОВ «Чорноморська іграшка» можна зробити наступні висновки:

- усі витрати, пов'язані з виробництвом конкретного виду продукції, становлять її виробничу собівартість;

- за способом віднесення витрат на конкретні об'єкти вони поділяються на прямі і непрямі.

З використанням комп'ютерної техніки у ТОВ «Чорноморська іграшка» прийнято вести облік реалізації готової продукції без застосування узагальнюючих документів, виняток становить формування оборотно-сальдової відомості за рахунком 26 «Готова продукція». Цей документ характеризує інформацію щодо оборотів і залишків готової продукції. Однак на нашу думку цього недостатньо, тому ми пропонуємо на підставі первинних документів скласти реєстри документів з реалізації готової продукції.

Реєстри необхідно формувати за напрямками реалізації, видами продукції, покупцями та замовниками. Щоденне заповнення цих реєстрів дасть змогу ТОВ «Чорноморська іграшка» здійснювати оперативний контроль за реалізацією продукції, застосуванням цін та їх змінами, надходженням виручки.

Також, для подальшого підвищення ефективності виробництва готової продукції і її реалізації у ТОВ «Чорноморська іграшка» пропонуємо:

- повністю механізувати ведення обліку на підприємстві, що забезпечить одержання своєчасності інформації для аналітичного управління підприємством;
- облік готової продукції на складі вести в карточках складського обліку;
- у наказі про облікову політику деталізувати змінні та постійні витрати;
- більше уваги надавати оперативно-технічному обліку, з ціллю нормалізації наднормативних виробничих запасів;
- вишукувати шляхи зниження собівартості продукції;
- здійснювати постійний контроль за умовами зберігання і транспортування товарної продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV за станом на 28.05.2023 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI за станом на 04.10.2018 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV за станом на 10.08.2022 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Про ціни та ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-VI за станом на 09.06.2022р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
5. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 від 07.02.2013 р. №73 за станом на 17.02.2023р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
6. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 від 20.10.1999 р. №246 за станом на 01.01.2023р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
7. Доходи: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 від 22.11.1999 р. № 290 за станом на 03.11.2020р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
8. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 від 31.12.1999 р. № 318 за станом на 03.11.2020р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
9. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Положення затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 за станом на 09.03.2023р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.
10. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 за станом на

29.07.2022р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#n16>

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: затв. наказом М-ва фінансів України від 30.11.1999 року № 291 за станом на 29.07.2022р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

12. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва фінансів України від 30.11.1999р. № 291 за станом на 29.07.2022р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

13. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 року № 433 за станом на 30.12.2013 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>.

14. Антонюк О. П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз: навч. посібник Л.: «Магнолія 2006», 2015. 312с.

15. Бородкін О.С. Про формування і облік собівартості продукції за ринкових умов // Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 3. С.32 – 41.

16. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2013. 912 с.

17. Буфатина И. Особенности учета расходов на производственных предприятиях // Все о бухгалтерском учете. 2012. № 31. С.32.

18. Бухгалтерський облік господарських операцій в проведеннях (2001) Облік бартерних (товарообмінних) операцій. // Новости образования : [Веб-сайт]. 2016. URL: <https://readbookz.net/book/3/161.html>.

19. Бухгалтерський облік господарських операцій в проведеннях (2001) Облік оприбуткування та реалізації готової продукції // Новости образования : [Веб-сайт]. 2016. URL: <https://readbookz.net/book/3/159.html>.

20. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. з дод. і доп. К., Ірпінь. ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

21. Вороніна В.Л. Черниш В.В., Особливості документального відображення руху готової продукції // Кримський економічний вісник. 2013. Частина I. 277 с.

22. Глібко В.М., Бушан О.П. Судова бухгалтерія: підручник. К. : Юрінком Інтер, 2006. С. 224.

23. Жернова Д. О. Теоретичні аспекти аналізу та управління готовою продукцією // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції Актуальні проблеми сучасної науки, 2010. [Електронний ресурс]. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67215.doc.htm.

24. Заокіпна Н.С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізація [Електронний ресурс]. URL: <http://intkonf.org/zaokipna-ns-udoskonalennya-obliku-gotovoyi-produktsiyi-ta-yiyi-realizatsiyi/>.

25. Маркус О. В., Романюк І. О. Особливості організації обліку процесу реалізації готової продукції за національними стандартами // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки. Вип. 26. 2014. С. 350-357.

26. Нестеренко Ж.К., Циганова І.О. Особливості готової продукції та вдосконалення обліку її реалізації на // Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2013. № 2.С. 180 - 184.

27. Особливості внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями та реалізації готової продукції / Маркова Т.Д. та ін. // Економіка харчової промисловості. Одеса, 2018. Т.10, №3. С. 83-91

28. Правда М., Кремінь О., Охтирська В. Облік виготовлення та собівартість готової продукції [Електронний ресурс]. URL: <http://dtkt.com.ua/debet/ukr/2001/25/25pr1.html>

29. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації // Держава та регіони. 2007. № 3. С. 321-324.

30. Цебрій М. М. Проблеми обліку готової продукції і її реалізації
[Електронний ресурс] // Актуальні наукові досягнення: матеріали міжнародної
науково-практичної конференції. URL:
http://www.rusnauka.com/19_AND_2013/Economics/7_141615.doc.htm .

Нормативні-правові документи з обліку готової продукції

Нормативні-правові документи	Назва нормативного документа
1-й рівень	
Кодекс України	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: за станом на 04.10.2018 р. [2]
	Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV: за станом на 02.08.2018 р. [1]
Закон України	Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV: за станом на 01.07.2018 р. [3]
	Про ціни та ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-VI: за станом на 30.01.2018 р. [5]
	Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII: за станом на 01.10.2018 р. [4]
2-й рівень	
НПСБО, ПСБО, МСА[6]	Міжнародний стандарт аудиту 300 [7]
	Міжнародний стандарт аудиту 315 [8]
	Міжнародний стандарт аудиту 320: [9]
	Міжнародний стандарт аудиту 700 [10]
	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73: за станом на 03.08.2018 р.
	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246: за станом на 01.01.2015 р. [13]
	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 22.11.1999 р. № 290: за станом на 09.08.2013 р. [14]
	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318: за станом на 09.08.2013 р. [15]
3-й рівень	
Інструкції, методичні рекомендації, положення	Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Положення затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88: за станом на 03.08.2018 р. [16]
	Про інвентаризацію активів та зобов'язань: Положення затверджене наказом Міністерства фінансів від 02.09.2014 р. №879: за станом на 18.11.2016 р. [17]
	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затверджена наказом Міністерства фінансів України 30.11.1999 року № 291: за станом на 05.02.2018 р. [18]
	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291: за станом на 10.01.2012 р. [19]
Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 року № 433: за станом на 30.12.2013 р. [20]	